

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

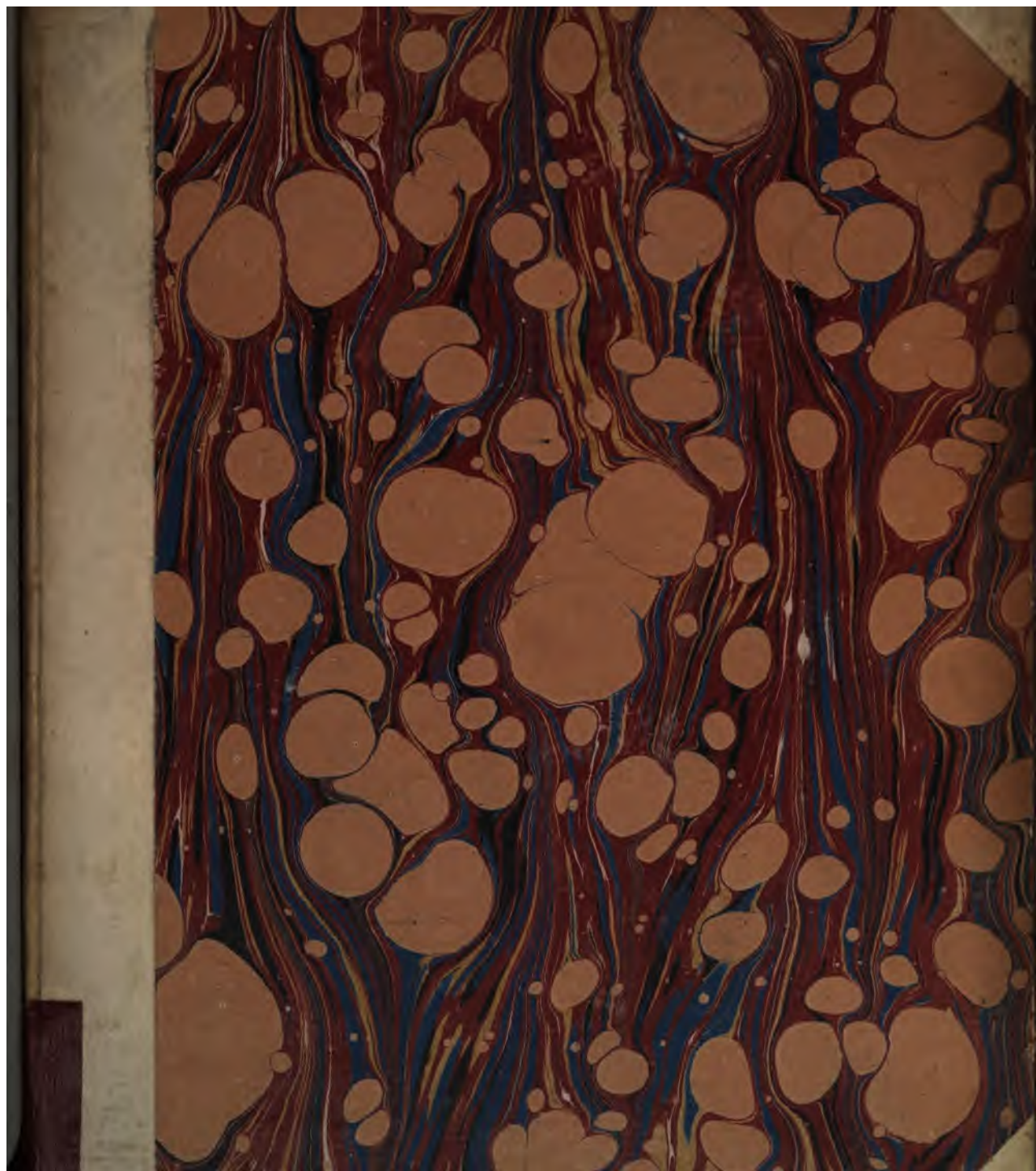
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

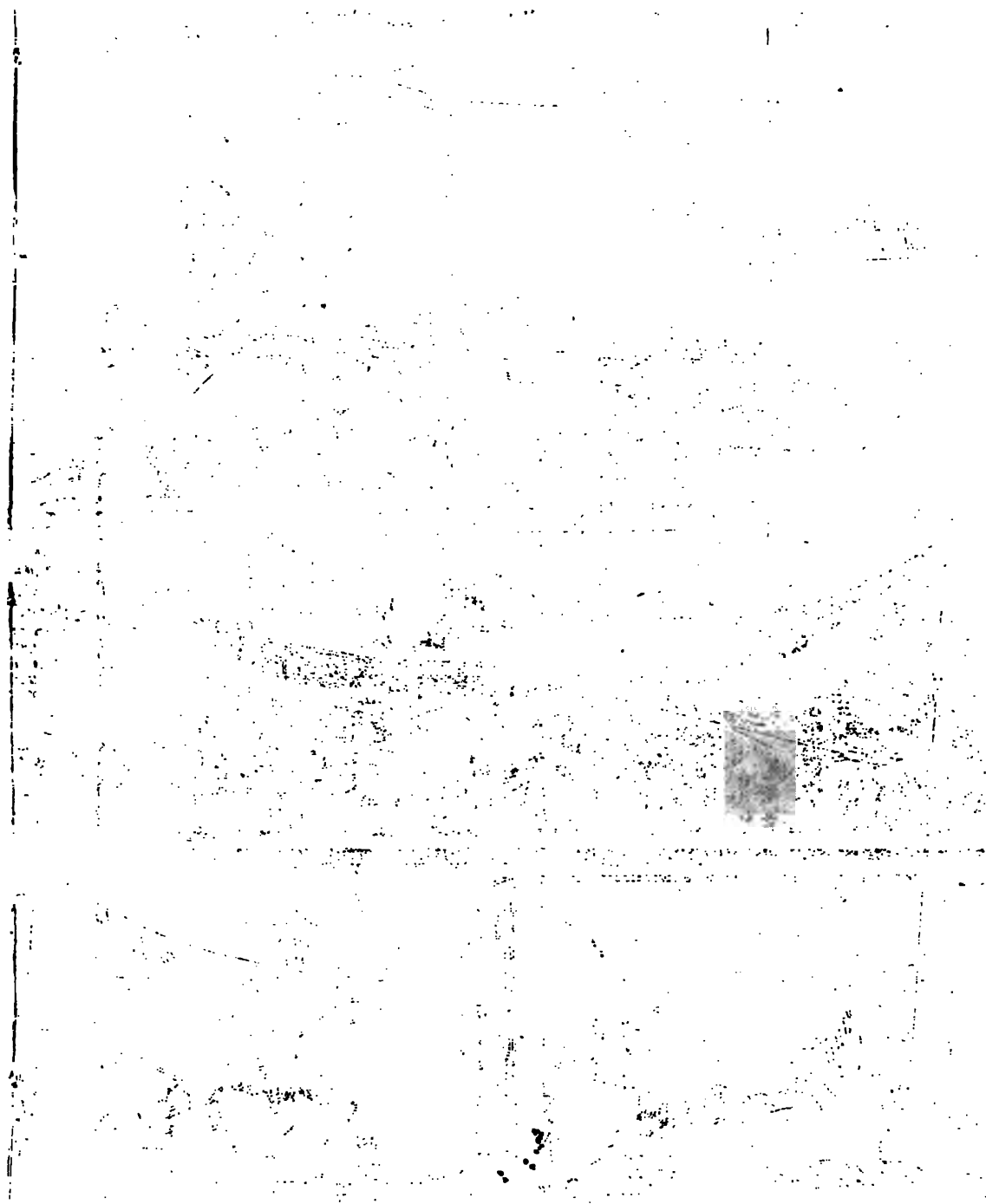
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

*Navigatio à Fortiboro A. 1577, mense Mayo, Junio, Julio, Augusto, et Septembri
 Delinectio hominum ex Angliā advectorum, cum eorum armis, tentorijs et naviculis.*

I. N. 7.
HISTORIA NAVIGATIONIS
MARTINI FOR-
BISSERI

Angli Prætoris five Capitanei,

A. C. 1577.

Majo, Junio, Julio, Augusto & Septembri mensibus,

JUSSU REGINÆ ELISABETHÆ,
Ex Angliâ, in Septemtrionis & Occidentis
tractum susceptæ,

ephemeridis five diarii more conscripta & stilo,
triennioq; post, ex gallico in latinum sermonem,

Joh. Thoma Freigio translata,

Noribergæ, antè A. 94. cum præfatione utili, observationib9
aliquot & appendice edita, denuò prodit, è musæo D. Capelli P. P.

HAMBURGI,
Sumptibus JOH. NAUMANNI & GEORGI WOLFFII,
Anno 1675.

203. f. 184.

V I R O
A M P L I S S I M O
D O M I N O
H I E R O N Y M O P A V M -
G A R T N E R O ,

Septemviro Reip. Noriberg, & Scholarchæ Gy-
mnasii Altorfensium,

JOHAN. THOMAS FREIGIUS S.

I.

*Avigationes inusitatae, quae superiore
proximo seculo, per homines ingenii magnitu-
dine & animi fortitudine praestantes, in usum
revocata sunt, meritis disputationem plenam
jucunditatis & oblectationis pepererunt, an tot
insula, totq; regiones, intra centum annos pro-
pemodum detectae, veteribus cognita fuerint.*

*Etsi autem ipsa novi orbis appellatio, satis indicare videatur, anti-
quas de ipso, aut nihil aut perparum scivisse, praesertim cum in ve-
terum commentariis altum de eo silentium sit: in eam tamen opinio-
nem veni, ut existimem novum, quem vocant, orbem, antiquis non
omnino ignotum fuisse.*

*2. Nam ut à Platone, philosophorum Deo, potissimum incipiam,
ait in Timaeo, seu quisquis ejus libri autor fuit, insulam in occidente
Atlanteam fuisse, extra columnas Herculis, Africa & Asia longeè ma-
jorem. Verba haec sunt. Ην μὲν διὰ πλεῖστον μέρος τοῦ κόσμου ἀπὸ τῆς ἡμῶν*

αὐτὴν ὡς πρὸς τὴν ἀσίαν, ἔξωθεν ὁρμηθεῖσαι ἐν τῷ ἀτλαντικοῦ πλάγῳ.
 (τότε γὰρ πρὸς τὸν ἡνθὸς καὶ πύλας) νῆσόν γὰρ ποτὶ τὸ νότον ἔσμεν) ἔχον
 ὁ καλῶς ἡρακλέους σήλα. ἡ δὲ νῆς λιθούσης καὶ ἀσπίδος μετὰ, ἐν δὲ
 τῇ ἀτλαντικῇ πύλῃ νήσῳ, μεγάλη πωρὴ καὶ θαυμαστὴ δύναμις βασιλέ-
 ων, κρατοῦσα καὶ ἀπέναντι τῆς νήσου, πολλῶν δὲ ἄλλων νήσων ἐν μετὰ τῇ
 πέτρῳ. Idem propemodum in Critia scribit. Antiquior autem illo
 Homerus, cum duplices Æthiopas faciat, ad occidentalem illam in-
 sulam respexisse videtur, Sic enim ait:

Αἰθίοπας, οἱ διχρῆ δαδαία ἔχοντες ἀνδρῶν.

Ne autem de Africa Æthiopia id tantum intelligi possit, facit
 Crates apud Strabonem libro primo: ubi Strabo ipse, qui hos Homeri
 versus ex sententia Crateis interpretatur, sic ait: ὥς περ ἔν οἱ παρ ἡ-
 μῖν αἰθίοπες ἔχοντες ἀπέναντι τῆς μεσημβρίας πεκλιμένοι πρὸ ὅλων τῆν
 οἰκουμένην, ἔχοντες τὰ ἄλλων προικοῦντες τὸ ὠκεανόν: ἔτι οἱ δὲ δύν
 καὶ πέραν τὸ ὠκεανὸς νοεῖται ἵνα αἰθίοπας ἔχοντες τὰ ἄλλων, τὴν τῇ ἐ-
 πείρῃ ἐκράτω προικοῦντας τὸ αὐτὸν ἔχον ὠκεανόν. διττὰς δὲ εἶναι
 καὶ διχρῆ δαδαία πρὸ τοῦ ὠκεανοῦ. Sicut à nobis ii dicuntur Æthio-
 pes, qui versus meridiem sūt, totius habitata terra in extremo ad
 Oceanum accollunt: ita putat etiam trans Oceanum intelligendos esse
 alios quosdam Æthiopes, reliquorum extremos, qui in altera temperata
 Zona, ipsi quoque ad Oceanum habitent. Eos igitur geminos esse, &
 bifariam divisos. Sed memoratu dignius est, quod idem Strabo lib. 2.
 de Menelai Regis Græcorum peregrinatione scribit ex Aristonico Gram-
 matico, qui dicat eum circumnavigasse, per Gades usque ad Indiam, tem-
 pus etiam peregrinationi accommodans, quod octavo nimirum anno
 redierit.

3. Multò autem admirabilius est, quod de Eudoxi navigatione
 eodem libro refert. Is cum in Ægyptum venisset, quo tempore Ever-
 getes secundus regnum tenebat: cum rege & ejus familiaribus ser-
 mones contulit, maxime de sursum navigando Nilo. Fortè tum à
 custodibus Arabici sinus, Indus quidam ad regem fuit allatus, dicen-
 tibus, eum semimortuum à se inventum fuisse in navi solam, neque se
 scire, quis aut cujus esset, quòd sermonem ejus non intelligerent. Hunc
 igitur Rex commendavit iis, qui eum linguam Græcam docerent, qua
 per-

percepta, homo narravit, ex India se navigantem, recto cursu excidisse, atq; huc evasisse, sociis fame amissis: simulq; pollicitus est, se navigationis ad Indos monitorem fore iis, quibus eam rem Rex demandaret, inter quos & Endoxus fuit. Hic ad Indos cum donis navigavit, & eorum loco reportavit aromata ac lapides preciosos, quorum alios fluvij cum scrupis devehant, alij effodiuntur concreti ex humore, ut apud nos crystalli. Ceterum Endoxus sua spe falsus fuit, Evergeta quicquid nave advexerat adimente. Mortuo Evergeta, uxor ejus Cleopatra tenuit regnum, rursusq; ab hac missus Endoxus majore cum apparatu, ventis supra Æthiopiam est delatus: ubi cum ad quadam loca appulisset, animos incolarum sibi conciliavit frumenti, vini & caricarum largitione, quibus illi carebant: ab iisq; è contrà aquam & navigationis duces accepit, & vocabula quadam descripsit: cumq; invenisset summitatem prora, è naufragio superstitem, equo in sculpio insignem, idq; cujusdam, navi ab occasu advecti, naufragium esse inaudivisset, secum in rediit detulit, salvusq; in Ægyptum rediit, filio Cleopatra jam suscepto in regnum: & demùm omnibus fuit spoliatus, cum compertum esset multa ipsum intervertisse. Prora autem summitas ab ipso in emporium delata, nacl' rûq; exhibita est, fuitq; ab his edoctus, Gaditanam esse id navis. Nam Gaditanorum mercatores, ingentibus vii navibus, pauperes parvâ, quae equos appellant à prora insignibus, iisq; eos piscandi gratia usq; ad Lixum amnem circa Maurusiam navigare: atque adeò quidam nauclerorum lignum illud unius eorum fuisse, qui ulterius à Lixo fluvio navigant, neq; reversi fuerant. Ex his Endoxus collegit, posse Lybiam navigio circumiri: itaq; Cyzicum in patriam reversus, omnibusq; suis facultatibus navi impositis, navigationem instituit: primum Dicaarchiam, inde Masiliam, ac reliqua deinde ora; maritima navigata, Gades pervenit. Ubiq; autem divulgato instituto, rem fecit, magnâq; navi comparata, & duabus scaphis lemborum piraticorum similibus, impositis pueris symphoniâ, medicis, aliisq; artificibus, Indiam versus per altum navigavit, subvectus continentibus Favoniis. His autem qui inâ vehabantur, ex navigatione defessis, in vitus ad terram secundo vento appulsi, m. tuens sibi ab aestuum marinorum vicibus. Evenit

autem

autem quod metuerat. Subsedite enim navis, sensim tamen, non subito soluta: sed & merces prius & lignorum deinde major pars in terram fuit egesta. E quibus lignis sternium confecit lembum, as similem quinquaginta remorum navis, & navigavit usque adeos homines, qui sermone ed ulebantur, quem antea literis ab eo signatum fuisse retulimus. Id etiam ibi animadvertit, hos homines ejusdem gentis esse cum illis Æthiopibus, & esse similes in Boichiregno. Inde omissa ad Indos navigatione rediit, interque navigandum annotavit insulam, quam aqua & arboribus bene instructam vidit. Cum in Maurusi- am incolumis pervenisset, divenditis lembis terrestri itinere ad Boc- thum ivit, ei que suscipienda hujus navigationis autor fuit. Vicit ta- men sententia familiarum, qui monebant, metuendum esse, ne ditia- bacita aliorum insidiis opportuna redderetur, commonstrato aditu is qui extrinsecus bellum inferre vellent. Itaque ipse, cum audiret ver- bis se ad eam destinari navigationem, futurum autem ut in solam ali- quam exponeretur insulam: in Romanorum effugit provinciam, in- deque in Hispaniam. Tum rursus constructa terete navis, & alia quan- quaginta remorum longa, ut illa per alium veheretur, hac pone ter- ram: impositis instrumentis rusticis, seminibus & architectis, ad ean- dem circumnavigationem se contulit, eo consilio, ut, si ea tardius suc- cederet, in prius annotata insula hyemaret, consiliisque agris & percep- tis fructibus, initio propositam navigationem absolveret. Hac Strabo de Eudoxi περιήγησις. Optandum autem esset, plura de hac Eu- doxi navigatione, per illum annotata fuisse. Et quanquam hac quoque pauca, suo quodam instituto refellere conetur, non tamen incredi- bilem fuisse illam Eudoxi circumnavigationem, experientia nostri se- culi amplissimo testimonio comprobavit.

4. Accedit & autoritas Plinii, qui lib. 2. cap. 67. ait: à Gadibus columnisque Herculis, Hispania & Galliarum circuitu, suo tempore to- tum navigatum fuisse occidentem. Septentrionalem vero oceanum, majore ex parte navigatum esse, auspiciis Divi Augusti. Præterea ait: Nepotem Cornelium autorem esse, Eudoxum quendam sua aetate, cum Ptolemaum Labyrinthum fugeret, Arabico sinu egressum, Gades usque per- vectum; nullumque ante eum Calium Antipatrum vidisse, qui naviga-

rit ex Hispania in Æthiopiam commercii gratia. Eundem Nepotem de Septentrionali circuitu tradere ait, Q. Metello Celeri C. Afranii in consulatu collega, sedum Gallia proconsuli, Indos à rege Suevorum dono datos, qui ex India commercii causa navigantes, tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Hac ille. Quin etiam sunt nonnulli, qui tempore Caesaris Augusti Americam notam fuisse existiment, argumento ejus, quod Virgilius libro sexto Æneid, canit,

lacet extra sidera tellus,

Extra anni solisq; vias, ubi cœlifer Atlas

Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Nam quod hæc Servius de Æthiopia Maurorum, apud quos Atlas mons est, intelligit: germana nuga sunt: cum Maro haud dubie Atlanticam Platonis insulam his versibus describat, quam extra Zodiacum, tam versus septentrionem, quam verso meridiem se extendere sciebat. Nec omittendum aut contemnendum est, quod Aristoteles in libello περὶ θωμασίων ἀκυσμάτων, hoc est, de mirandis in natura auditis refert. Ἐν τῇ θαλάσῃ τῇ ἔξω ἡρακλείων ἡλῶν Φασὶ ὑπὸ Καρχηδονίων ἦσσαν Ὀρεθῆναι ἐρήμην, ἔχουσαν ὕλιν παντοδαπὴν καὶ πᾶσι πᾶσι πᾶσι καὶ τοῖς λοιποῖς καρπῶσι θωμασίην, ἀπέχουσαν δὲ πλεονόντων ἡμερῶν, ἐν ᾗ ἐπιμισρομένην τῇ Καρχηδονίων πλεονάκεις διὰ τὴν Ὀδαιμονίαν, ἐνίων γὰρ μὲν καὶ οἰκίστην, τὰς πρὸς ὧρας τῇ Καρχηδονίων ἀπείπαδον θανάτῳ ζῆμιον τὰς εἰς αὐτὴν πλεονομένης, ἔτι τὰς ἐνοικούντας πάντας ἀφέναι, ἵνα μὴ διατελῶσι μηδὲ πολλῆς συστραφέντες ἐπὶ αὐτῶν ὅτι τὴν ἦσσαν, κυρίας τύχης, καὶ τὴν τῇ Καρχηδονίων Ὀδαιμονίαν ἀφέλῃ. Hoc est, ut Pirckheimerus interpretatus est: Trans Herculis columnas, in eo mari, quod Atlanticum dicitur, inventam quandam insulam, à Carthaginensium mercatoribus, olim fuisse inquit, à nullis id temporis habitatam, præterquam à feris, & propterea sylvestrem admodum, & multis refertam arboribus: alioqui fluminibus plurimis, ad navigandum optissimis plenam, ac incredibili quadam omnium rerum nascentium ubertate profluentem, sed remotam à continenti, plurium dierum, navigatione. Ad quam, cum nonnulli Carthaginensium mercatores fortè accessissent, captivæ ejus loci fertilitate ac æ-

vis clementia, ibi sedem fixissent: commotos ob id Carthaginenses, ferunt statim consilio publico decrevisse, morte indicta, ne quis postea illuc navigare auderet: & qui jam erant, iussisse statim interfici (Pyrekaïmerius videtur legisse *δοκίμῳ*) ne ipsius insula fama perveniret ad alias nationes, submitterenturq; alicui fortiori imperio, ac fieret quasi oppugnaculum quoddam adverso eorum libertatem. Et in eodem libello circa finem ferè ait. λέγεται περὶ Φόινικας τὰς καὶ τοικίνας & γάειρα καλόμενα, ἔξω πλεόντας ἡρακλείων ἡλῶν ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ ἡμέρας τέσσαρας, πρὸς γίνεσθαι εἰς Ἰνάας ὅπως ἐρήμους, θρύας καὶ φύκους πλήρεις, ἐς ὅταν ὑπὸ ἀμπωλὸς ἡβαιπύξωσθαι, ὅταν δὲ πληρομένους, καὶ ἀκλύζωσθαι. ἐφ' ὧν ἀρέσκουσιν ὑπερβάλλον ἰνῶνων πλήθος, & τοῖς μεγάλῃσι καὶ τοῖς πύκτοις ἀπὸ πᾶσι ἐποκείλῳσιν, ἐς ἑλκιδόντας & σωληθέντας εἰς ἀγγεῖα. Διακομίζουσιν εἰς Καρχηδόνα, ὧν Καρχηδόνοι μόνον & ποιεῖν τὴν ἐξαγωγήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρρίλῳ ἢ ἔχουσιν καὶ τὴν βρώσιν, αὐτοὶ καὶ ἀναλίσκουσιν. Hoc est, ut idem interepretatus est: Ajunt etiam Phœnices illos, qui in Istma Gadum incolunt, cum trans Herculis columnas per dies quatuor enavigassent, vento maximo Apeliote tracti, applicuisse tandem ad loca quedam inculta prorsus ac deserta, verum plena multa illuvie, & continuo penè conquisita motu: ea ubi cessaverit aestus, facîle conspici posse, sed redeunte immergi: in quibus invenisse eos affirmant, incredibilem quandam thynnorum multitudinem, magnitudine quidem & amplitudine admirabili. Tum verò ab his laqueos parari cepisse, quibus caperentur: captos autem membratim concidere, atq; eorum carnes deficcare paulatim consuevisse, ac demum in vasis reconditos, deferre Carthaginem. Verum à Carthaginensibus non exportari ulterius è civitate, sed potius eos domi consumere ob eam, quam ferunt hujusmodi pisces, in convivii dignitatem & excellentiam de se prestare.

5. Nec verò prophanorum duntaxat autorum, sed sacrarum etiam litterarum testimonio uti hac in re possumus. Nam ubi lib. 3. Regum cap. 9. mentio fit insula Ophir, ex qua classis Salomonis aurum advexerit: ibi hanc regionem India pl. tiq; intelligunt, recentior: s verò Hispaniolam in novo orbe, versus occidentem inventam: quam ab Heberi nepote Ophir (de quo Genes. 10.) dictam esse autem.

miunt. Ex his igitur tot Philosophorum, Poëtarum, Geographorum, Grammaticorum, & S. in primis litterarum testimonius constat, illum novum orbem veteribus quoque non prorsus ignotum fuisse. Quae autem causa fuerit, cur illa navigatio tam diu intermissa sit, incertum est. Credibile tamen est vel regum civitatumq. interdictis illis id accidisse, vel ob Romani imperij inclinationem, cum totus orbis noster bellis & vastationibus Gothorum, Vandalarum, Longobardorum arderet; & Turcici imperij incrementum, omnes vires & cogitationes Europa in se converteret.

6. Sed utcumq. se res ista habeat, hoc proximo seculo magna ex parte ista regiones rursus detectae sunt, insatiabili Hispanorum cupiditate, sed auctore & inventore Christophoro Columbo Genuense, qui primus, Ferdinando & Isabella regnantibus in Hispania, novum orbem investigavit, anno dñi. mccc. xcii. & Cubam, Hispaniolam, Cubagnam, insulas: item Veraguam & Yrabam Indica continentis provincias detexit. Hunc sub Carolo Quinto Imp. secuti sunt alii. Cortesius enim novam Hispaniam & Mexicanum Montezumae regnum: Valboa mare australe, quod vulgò mare del Sur dicitur: Pizarrus Peruanum ingens illud Atabaliba regnum: Magellanes Magellanicum à suo nomine fretum: Pontius Legionensis Floridam provinciam: Fernandes Jucatanam aperuerunt. Et sanè magnū hoc nostri seculi beneficium videri posset, nisi statim fœda avaritia ingluvie, diraq. ducum inter se laniena, fœdatum inquinatumq. fuisset. Nam post primam illam pugnam, inter Christophorum Columbū & Franciscum Poresum in insula Hispaniola commissam: nonne ipsi duces, qui Peruanam illam terram cepere (ut Lullus Balearicus annotavit) & in illa gubernanda sibi succedere, mutui cadibus omnes ferè confecti sunt? Nam Franciscus Pizarrus strangulavit Almagrum: Pizarrum vicissim necavit filius Almagri: hunc postea Vasca decollavit: Vascam cepit Blasco prorex: hunc in prelio interfecit frater Pizarri: Pizarrus tandem à Vasca capitali supplicio affectus est. Recte enim Sophocles in Antigona.

vis clementia, ibi sedem fixissent: commotos ob id Carthaginienses, ferunt statim consilio publico decrevisse, morte indicta, ne quis postea illuc navigare auderet: & qui jam erant, iussisse statim interfici (Pyrockimerus videtur legisse Σοκλῆιναι) ne ipsius insula fama perveniret ad alias nationes, submitterenturq; alicui fortiori imperio, ac fieret quasi oppugnaculum quoddam adverso eorum libertatem. Et in eodem libello circa finem ferè ait. λέγεται περὶ Φοίνικας τὰς καὶ τοικύντας τὰ γὰρ δειρὰ καλὰ μέγα, ἐξω πλέοντας ἤρα κλείων ἡλιῶν ἀπηλιώτη ἀνέμῳ ἡμέρας τέσσαρας, ὡς γίνεσθαι εἰς Ἰνὰς ὕπερ ἐρήμους, θρύα καὶ φύκους πλῆρεις, ἐς ὅταν ἰδῷ ἀμπωτὴς ἡ βασιλίεσθαι, ὅταν δὲ πλημμύρα, καὶ ἀκλύεσθαι. ἐφ' ᾧν δέρεσθεσθαι ὑπερβάλλον ὕννων. πλήθος, & τοῖς μεγάροις καὶ τοῖς πύκτοις ἀπὸ πύκτων ἐποικίλῳσιν, ἐς τὰ ἐλχόοντες & πωλεθέντες εἰς ἀγγεῖα, διακομίζουσιν εἰς Καρχηδόνα, ᾧν Καρχηδόνοι μόνον & ποῖον τὴν ἐξαγωγήν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν ἢ ἔχουσιν καὶ τὴν βρώσιν, αὐτοὶ καὶ ἀναλίσκουσι. Hoc est, ut idem interepretatus est: Ajunt etiam Phœnices illos, qui ultima Gadum incolunt, cum trans Herculis columnas per dies quatuor enavigassent, vento maximo Apeliote tracti, applicuisse tandem ad loca quedam inculta prorsus ac deserta, verum plena multa illuvie, & continuo penè conquisita motu: ea ubi cessaverit aestus, faciliè conspici posse, sed redeunte immergi: in quibus invenisse eos affirmant, incredibilem quandam thynnorum multitudinem, magnitudine quidem & amplitudine admirabili. Tum verò ab his laqueos parari cepisse, quibus caperentur: captos autem membratim concidere, atq; eorum carnes desiccare paulatim consuevisse, ac demum in vasis reconditos, deferre Carthaginem. Verum à Carthaginiensibus non exportari ulterius è civitate, sed potius eos domi consumere ob eam, quam ferunt hujusmodi pisces, in conviviis dignitatem & excellentiam de se prestare.

§. Nec verò prophanorum auctorum, sed sacrarum etiam litterarum testimonio uti hac in re possumus. Nam ubi lib. 3. Regum cap. 9. mentio fit insula Ophir, ex qua classis Salomonis aurum advexerit: ibi hanc regionem India pl. triq; intelligunt, recentior: s. verò Hispaniolam in novo orbe, versus occidentem inventam: quam ab Heberi nepote Ophir (de quo Genes. 10.) dictam esse aucto-

mant.

mans. Ex his igitur res Philosophorum, Poëtarum, Geographorum, Grammaticorum, & S. in primis litterarum testimoniis constat, illum novum orbem veteribus quoque non prorsus ignotum fuisse. Quae autem causa fuerit, cur illa navigatio tam diu intermissa sit, incertum est. Credibile tamen est vel regum civitatumq. interdictum illis id accidisse, vel ob Romani imperij inclinationem, cum totus orbis noster bellis & vastationibus Gothorum, Vandalarum, Longobardorum arderet; & Turcici imperij incrementum, omnes vires & cogitationes Europa in se converteret.

6. Sed utcumq. se res ista habeat, hoc proximo seculo magna ex parte ista regiones rursus detectae sunt, insatiabili Hispanorum cupiditate, sed auctore & inventore Christophoro Columbo Genuense, qui primus, Ferdinando & Isabella regnantibus in Hispania, novum orbem investigavit, anno dñi. mccc. xcii. & Cubam, Hispaniolam, Cubagnam, insulas: item Veraguam & Vrabam Indicae continentis provincias detexit. Hunc sub Carolo Quinto Imp. secuti sunt alii. Cortesius enim novam Hispaniam & Mexicanum Montezumae regnum: Valboa mare australe, quod vulgo mare del Sur dicitur: Pizarrus Peruanum ingens illud Atabaliba regnum: Magellanes Magellanicum à suo nomine fretum: Pontius Legionensis Floridam provinciam: Fernandes Jucatanam aperuerunt. Et sane magnum hoc nostri seculi beneficium videri posset, nisi statim fœda avaritia ingluvie, diraq. ducum inter se laniena, fœdatum inquinatumq. fuisset. Nam post primam illam pugnam, inter Christophorum Columbum & Franciscum Poresum in insula Hispaniola commissam: nonne ipsi duces, qui Peruanam illam terram cepere (ut Lullus Balearicus annotavit) & in illa gubernanda sibi succedere, mutui cadibus omnes ferè confecti sunt? Nam Franciscus Pizarrus strangulavit Almagrum: Pizarrum vicissim necavit filius Almagri: hunc postea Vasca decollavit: Vascam cepit Blasco prorex: hunc in praelio interfecit frater Pizarri: Pizarrus tandem à Vasca capitali supplicio affectus est. Recte enim Sophocles in Antigona.

Οὐδέν γὰρ ἀνθρώποις οἶον ἀργυροῦ
 Κακὸν νόμισμα ἔβλαπτε· ἔτο καὶ πόλεις
 Πορθεῖ, τὸ δ' ἄνδρας ἐξαίσησι δόμων·
 Τὰ δ' ἐκδιδάσκει καὶ παρθενιάσδε φρένας
 Χρηστὸς πρὸς αἰχλὸς πρᾶγμαθ' ἰσσοῦ βροτ'·
 Πανουργίας δ' ἔδειξεν ἀνθρώποις ἔχειν,
 Καὶ πάντες ἐργα δυστέλειαν εἰδέναι.

Et Horatius lib. 3. carm. oda 16.

*Aurum per medios ire satellites,
 Et perrumpere amat saxa, potentius
 Ictu fulmineo.*

*Crescentem sequitur cura pecuniam,
 Majorumq; fames.*

7. Quod verò ad originem & stirpem harum gentium attinet,
 in eam sententiam aliquando delapsus sum, ut ex Chami posteris de-
 ductas esse, & parentis maledictis ac diris irretitas, in hanc extremam
 orbis partem, ab humanitate penitus semotam, relegatas crediderim.
 Quam meam sententiam, mirabiliter confirmari sensi, cum è Lerji
 Navigationis Brasiliensis cap. 16. cognoscerem, eundem idem sensisse,
 sedecim annis ante, quàm Hispani auctoris, qui historiam generalem
 India scripsit, sententiam, de eadem re eandem cognovisset. Et sanè
 in his rerum obscuritatibus, nihil illa conjectura nobis magis verosimile
 occurrit, vel potius, nihil occurrere posse existimo. Hac de nostri se-
 culi navigationibus præfari volui, vir amplissime: ut nostrorum collo-
 quiorum, qua de his rebus, inter nos habita sæpè sunt, memoriam re-
 novarem, accommodatam ad eam rem, quam tuo hortatu aggressi su-
 mus. Te enim suadente, navigationem illam Anglicanam, è gallico
 sermone converti, quam Forbissenus Anglus, Septentrionem versus
 suscepit. Qua quoniam, te auctore, latine loqui cepis, ad te potissi-
 mum eundem redit. Sed præstat Pitheum ipsum exordientem & nar-
 rantem, latine audire.

Præ-

*Translatio præfationis, gallicæ edi-
tioni præmissæ.*

AD DOMINVM DE ALTO ET PVELMONA-

STERIO,

Commissarium rerum bellicarum

ordinarium, præfatio

NICOLAI PITHOI, DOMINI
de Chamgoberto.

I.

NON DVBITO QVIN SI HOMINES ISTI,
qui summum bonum opibus & divitiis metiuntur, quig
illud Poëta semper in ore habent:

Ocives, cives, quarenda pecunia primum:

*in hanc historiam inciderint: quam primum de tot the-
sauris & immani opulentia, qua in Septentrionalis illius ora visceri-
bus abstrusa est, narrari audierint, statim beatos illius regionis incolae
existimaturi, & cum iisdem, quantumvis barbaris, suam conditionem
libenter permutaturi sint. Alij vero, qui miseriae & calamitates,
quas plerumq; hæc immensa divitiarum & opes, tanquam comites secum
adducunt, considerabunt: ij clades illius populi, & durissimam con-
ditionem deplorabunt, dicentq; optandum, totam illam malorum e-
scam, quam longissimè ab illis esse remotam. Nam pro sua prudentia,
animis cogitationeq; præcipient, sibiq; videre videbuntur, miseræ gen-
tes sub perpetuum durissima servitutis iugum redactas, qua antea au-
reo quodam seculo, summa libertate & dulcissimo otio, longè ab inimico-
rum metu remoti, suo jure fruebantur, contenti rebus, quas terra ipsis,
sua sponte suppeditabat. Deniq; superioris aetatis & aliorum populorum,*

tristissimū eventū animo repetendū, de futuris conjecturam facientes, nequaquam dubitabunt, quin eadem aut similia hū expectanda & petienda sint. Existimabunt enim eos omnibus hīs rebus, quas possident, spoliatum iri, futurumq; ut in manus inciderent exterorum, qui eos expatriatū transportatos, collocaturi sint ubi sibi quam maximē expedierit. Quin etiam nullam aliū eorum usum futurum, quā fossorum, ad excavandam scilicet humum & rimanda terra viscera, ut detegant thesauros, quos illa gremio suo abstrusos contegit: usq; instar mulorum & jumentorum trabant vexentq; auri massas, sine ulla spe pramij aut mercedis. Vxores ipsorum & filia, impudicorum hominum violentiis & stuprii obijciuntur, inque: ipsi tribus onerati, ac naturali libertate spoliati, in indignam servitutem abducentur: tandemque cum terra omnibus thesaurū extraxerint, ipsi autem egregie suis bonis nudati fuerint, indignissimē voci praconis subiecti, plus offerenti addicentur. Et ut in pauca conferam, hanc summam suae cogitationis ista facient, fore ut cum hīs agatur, quemadmodum cum Indis & aliis pluribus actum sit.

2. Ceterum ii, qui saniore iudicio praediti fuerint, oculos animi paulo altius attollent, considerabuntq; quae felicitas & prosperitas illis barbaris, pro hīs thesauris in terra visceribus latentibus, parata sit. Nam hujus aetatis homines ita comparati & lucri cupiditate adeo inflammati sunt, ut sine spe alicujus emolumenti non facile aliquis reperiat, qui navigationem suscipere velit in illas regiones, quae frigoribus torpent, montibus altissimis & glacie perpetua rigent, majore anni parte luce & splendore solis careant, ubi calidissima aestatis tempestas, ita frigida est, ut media apud nos hyems: adeo, ut si ita liceat dicere, in natura contentū facta videantur, ab hominibus barbaris, crudelibus & anthropophagis habitata. Itaq; si illae regiones omnino steriles & sine emolumento essent, periculū esset, ne perpetuū incognita manerent, nec ullo hominū commercio frequentarentur: quo fieret, ut hi quoq; miseri homines, qui in his remotissimis regionibus hinc inde per vastas solitudines dispersi sunt, perpetuo illam vitam immanem & ferocē degerent, alieni ab omni civilitate, & spoliati usurationis, quodq; miserrimū est, privati vero & summo hominis bono, quod in agnitione Dei consistit, qui ideā hominem crea-

creavit & in hoc amplissimum theatrum collocavit, ut in eo & per eum gloria officeretur. Nunc verò cum exploratum certumq; sit, istas regiones fertiles & auro divites esse, homines facilius allicientur, Deusq; Opt. Max. illorum iter secundabit, ut Evangelij communicatione barbari isti, ad mitiorem vitam traducti, assuescant ratione uti, & se ad humanitatem comparent: usq; è servitute diaboli (à quo hoc quidem tempore captivi tenentur) liberati, incipiant frui immensis illis beneficiis, quibus hactenus magno suo damno caruerunt.

3. Sed dicit aliquis, tam molestam & periculosam peregrinationem, nulla alia spe, nisi lucri suscipi: nihilq; minus quàm ipsorū salutem & divinā in cognoscendo vero Deo regenerationem quari. Et sanè, ut dicam quod sentio, non omnino fallitur qui ita existimat: quin & ipse quoq; credo, multo maiorem partē eorū, qui hanc peregrinationem suscipiunt, nulla alia re quàm avaritia & habendi acquirendiq; desiderio duci. Imo illi ipsi ingenuè fatebuntur, se, si sciverint, illas regiones planè steriles & sine ullo fructu esse, quantumvis populoſa fuerint, nunquam tamen pedem extra patriam posituros propterea esse. Sed in hac re quocq; incomparabilis & admiranda Dei Opt. Max. bonitas & providentia apparet, qui cum perpetuò paternam de salute hominum curam gerat, optimè novit, quando & quomodo res à se destinatas in effectū deducere possit: & quidem ratione hominibus ignota & à iudicio humano aliena, imò huic ipsi quandoq; repugnante. Quis enim (ut hoc potissimum exemplo utamur) existimaret fieri posse, ut homo avaritia & pecunia cupiditate inflammatus, quiq; nihil aliud spectet aut propositum sibi habeat, quàm ut per fas & nefas immanes divitias sibi comparet: alteri prodesse, ejusq; commodam procurare possit? usq; is, qui in regionem aliquam, ad exhauriendas à portandasq; ejus divitias se contulerit, ad augendam eam, ornandamq; opibus auctor esse possit? Neminem existimo, tam fatuum aut stupidum esse, qui affirmaturus sit. Verum opera pretium sit considerare, quomodo Deus hac omnia moderetur. Nam occulta quadam ratione hominum mentes ita incitat, ut quantumvis principio longè aliud sibi propositū, unamq; aiteſcendi metam sibi praefixam habuerint, ipsi tamen ignari & insci, ad pietatis religionisque semina, in barbararum istorum animis spargenda proficiſcantur.

Id quod accidet, ut spero, in his, quorum in hac narratione mentio fit, nisi ipsi sua ingratitude & pertinacia suam salutem impederint. Nec verò timendum est, ne idem his barbaris contingat, quod aliis similibus, quos historia, adeo crudeliter & immaniter tractatos esse testatur, ut sola commemoratio, horrorem audientibus incutiat. Nam quoniam illis res est, cum Regina tam humana, tam bona, tam pia, nullus exitus infelix pertimescendus est: cum certum sit, illam his rebus ea remedia adhibere, & pro sua prudentia ita providere posse, ut ea incommoda, quibus Indi expositi vexatiq̃ fuerunt, ab his Septentrionalibus arceantur prohibeanturq̃.

4. HEROICVM.

Vos, quicunq̃ Deo vultis gens sancta vocari,
Et fertis populi laudem sub pectore fixam
Divini, ac magni gaudetis nomine Christi,
Vos inquam, memori decuit perpendere mente,
Qua sors vestra esset: qua vos quoq̃ parte locati
Rebus in humanis, & quali munere sacris
Essetis tincti lymphis, iterumq̃ remati.
Nam nisi, qui dextra nos omnipotente tuetur
Spiritus, ingenti res nostras ferret amore,
Nil nostra vita pejus, nil tristius esset.
Aut si, que primo voluit tristissima mundo
Vndarum illuvies, nostros quoq̃ sava parentes
Fluctibus extremas rapidis pepulisset in oras,
Hospitia ut duri subeuntes frigida cæli,
Languenti terram colerent sub sole jacentem;
Haud dubie ignavis vita, brusasq̃ secutis
Vivendi leges, non sensus Numinis ullus
Esset, & agrarum vixissent more ferarum.
Sic nova gens quondam, submersi conscia mundi,
Et subnata recens, artis fama q̃ superbos
Linquere cum vellet titulos, & ponere tota
Ingenij monumenta sui clarissima terra:

Vrbem

Urbem struxerunt, & vastis molibus altam
 Turrim eduxerunt, quæ cælum vertice summo
 Tangeret, & supra nubes se tolleret omnes.
 Sed Deus, ut valida monstraret robora dextra,
 Hos ipsos vario lingua discrimine scissos
 Hinc atq; hinc, partes mundi dispersit in omnes.
 Sic alij sævis undarum fluctibus acti.
 Ast alij audaci cacaq; cupidine mentis
 Confisiq; suis opibus dextraq; potente,
 Terrarum varias longis ambagibus oras
 Ceperunt late, & sylvas, camposq; jacentes.
 Verum hos (extremas quicunq; remotius oras
 Tentarunt, ausu circum præcordia magno,
 Lentaruntq; maris longinqua aspergine remos)
 Defecere hominum vestigia longius. Ergo
 Non illi quicquam cernunt nisi montibus altis
 Pendentes scapulos, summaq; cacumina rupis:
 Et tenebras, noctiq; umbras & inania spectra,
 Et serum segnemq; diem: sol nascitur agrè,
 Lutea per nebulas ostendens pallidus ora.
 Incurrunt oculis nocturni sidera cæli,
 Et luna facies, modo qua per inania cornu
 Incedit gracili, & pallentes humida vultus
 Ostendit, liquidis cum emerisit nuper ab undis:
 Et modo plena animis Phœbum se tollere contra
 Audet, & obscuras evincit lumine noctes.
 Illa quidem tempus vel quod jam proximus instat,
 Vel quod præterit, monstrat mortalibus agris:
 Non tamen est, certasq; vices, variosq; meatus
 Illos qui doceat: mentemq; ad sidera tollat.
 Qui primi terras a Deo cepere remotas,
 Hosce suas jam sub leges mors atra vocavit.
 Succedere illis nati, natiq; nepotes,
 Piq; solent umbris involvere tempora densis

Humanos actus, ignorant turpiter ipsi
Qua sint stirpe sati, aut genus unde ab origine ducant.
Nec quicquam, nisi qua firmet praesentia, norunt:
Et credunt homines, velut ipsa animantia, natos,
Ut brutas habitent terras, rationis egentes.
Et quod deterius longè, longèq; dolendum
Est magis, haud illos tangit reverentia Christi,
Nec quid sit Numen verum, cognosse laborant,
Qua spes una hominum, sanctaq; est plena salutis.
Tale hominum genus est, de qua hac narratio scripta est,
Quos monstrat veluti pecudes ratione carentes
Vivere: quodà nihil est illis in fronte pudoris.
Non leges, non jura tenent, enormis & exlex
Gens, cui nulla inquam civilis portio visa est,
Humanisq; nihil: non ulla scientia rerum,
Aut sensus alij, quàm quos & belua sentit,
Ut quarant misera latebrasq; & pabula vita.
Namq; heu, vix hominum dignandi nomine, sicut
Bruta solent, herbis complent sua viscera crudis,
Labraq; concretis jungentes arida lymphis,
Ut canis exerta lambunt glaciem undiq; lingua.
Quin etiam (res mira & verè dira relatu)
Humana ventrem solantur carne voracem.
Insuper è pecudum gens hac sibi pellibus, arctas
Contexit braccas, grandes quibus integit artus.
Sed non dulcis amor illi, non pectoris ardor
Cognitus est, quo nos ipsi nos inter amamus.
O gens extremis degens miserabilioris,
Esis nec nomen, tua nec mihi natio nota est,
Nec quibus auricomus radius illustra tangat
Regna Deo, noctuq; atra, lucisq; sequester:
Attamen humana cupio tibi prospera mente
Fortunas en nosce tuas, en aspice segnia,
Qua Deus è celsis mittat tibi muneraculo;

*Quas lintres hominesq; in curvolittore cernas.
 Non veniunt ut te jugulent, mortiq; remittant:
 Quod si divitias, & terra viscere tectos
 Thesauros quarunt: illos prohibere caveo
 Littoribus, portu potius tectisq; receptos
 In lati ducas penetralia maxima regni.
 Hospitij pro jure ipsi tibi munera solvent,
 Qua nullo possunt extingui temporis ævo.
 Tuq; Deus celsi Rex atq; creator olympi,
 Cordi hujus gentis totis incumbere caminis,
 Anglica ut hanc semper tutis accedereremis
 Gens queat, & sancti dispergere semina verbi:
 Ut veluti hū nostris laudaris maximus oris,
 sic sub Parrhasia celebreris plurimus ursa.
 Et velut angelici laudant per cœlica templa
 Te cæsus, laudent homines glaciale per aquor.*

5. ELEGIACVM.

*Quid falsas quaris, quas laudas fabula, naves?
 Et teris ingenio somnia ficta tuo?
 Aut cur consumit bona tempora Jasonis arbor,
 Et nunquam Euxino vellera visa sinu?
 Quanam summa fuit tanti tibi, quasolaboris?
 Anne, ut pro veris splendida verba feras?
 Nulla unquam pecudes, ex fulvo, crede, metallo
 Gestarunt villos, auricomasve cutes.
 Quin potius veras naves cognoscere tendis?
 Hic Argo, Jason hū tibi verus adest.
 Hic etenim regio fulvo preciosa metallo,
 Hic bona non ullo sunt minuenda modo.
 Oninium fœlix, omni & preciosior auro,
 Si vigeat veri cognitione Dei.*

1
NAVIGATIO
NARRATIO HISTORICA,
DE MARTINI FOR-
BISSERI

Angli, navigatione, in regiones occi-
dentis & septentrionis, Anno cld. lxxvii.
suscepta,

Prima pars.

I.

CUM MULTI PRÆSTANTES HUIUS ÆTA-
tis viri, jamdudum in eo elaborârint, ut re-
giones mundi, & terras antea incognitas & di-
uturna ignorantia abstrusas, inquirerent, pa-
refacerent & detegerent: & iis inquirendis
paretaciendisque laudem singularem acqui-
rerent, & memoriæ posteritatis suum nomen proderent: tum
in primis, his proximis annis, Martinus Forbisserus, in horum
numerus relatus, summa laude & prædicatione dignus est.
Is enim Capitaneus Anglus, naturæ dotibus egregiis & animi
præstantia ac robore singulari præditus, cum eadem opera
non modò patriæ prodesse, sed & sibi gloriam comparare de-
sideraret: constituit anno O. R. cld. lxxvii. navigatio-
nem suscipere, versus mundi regiones maximè boreales, in
quibus nulladum hominum, qui illuc penetrascent, vestigia
impressa essent.

2. Principiò itaque iter ad Catainam & alias terras ac
regiones finitimas, navigando versus occidentem & septen-
trio-

trionem perquirere & aperire decrevit: qui cursus (quantum conjecturis assequi licet) est juxta latus Americæ septentrionale & occidentale, inter eorum & antarctiam ventos excurrens. Agebat autem, Americam esse insulam, in quam nostri mercatores, occasionem haberent navigandi, secundum littus nostrum, quod maximè omnium Europæorum septentrionale est, ad negotia & mercaturam, in Asiæ regionibus, brevi temporis spacio, majore emolumento, minoreque sumtu, quàm ex aliis regionibus, obeundam exercendamque.

3. Præfectus itaque noster Forbisserus, superiore anno CIO IO LXXVI, consilium suum ac decretum, non sine summo vitæ ac salutis periculo, eductis secum duobus myoparonibus, in effectum deducere constituit: sed primis ejus ceptis fortuna defuit, quòd nimis intempestivè & tardè, alienissimoque tempore, ad destinatum locum pervenisset. Jam enim frigore, glacie & pruina (quæ summa in illos locis, asperrimæque sunt) omnia ceperant peruri, adeò ut re infecta, eò unde venerat, reverti coactus sit: unum illud adeptus, ut iter àperiret patefaceretque, quòd postea audacius, & majore cum confidentia, tam peregrinam & barbaram oram adire posset. Prima tamen ista navigatione, quinque ex suis comitibus amisit.

4. Ille igitur incepti perficiendi, & id quod semel suscepisset, ad exitum deducendi cupidus: reginam Angliæ instruit, quanto cum emolumento & commodo, suorum subditorum negotiatio, mercatura & commercia, in illis regionibus exerceri possent: multaque dixit de modo & ratione, qua ad optata pervenire posset: commemoravitque ingentes fructus, quos inde haurire & consequi liceret. Regina itaque, cum certius, an res ita se haberet, explorare cuperet: præfecto navem centum & octoginta doliorum capacem, duoque parva aphracta, comœatu & aliis rebus necessariis in semestrem instructa, procuravit: additis epibatis centum & quadraginta

NAVIGATIO

tam nobilibus, quàm propugnatoribus & remigibus, qui præfectum comitarentur; mandavitque ut priorem cursum relegerent, & ulterius, quam antea fecissent, progredierentur.

5. Nos igitur mandatum Reginæ secuti, é Blakevalle (distante duabus leucis aut circiter Londino) d. XXVI. Maij, Anno Cl. LXXVII solvimus: ancorasque jecimus in portu Harvvickio, ubi ea, quæ ad nostras naves instruendas necessaria videbantur, comparavimus.

6. Ad ultimam dicti mensis diem, cum ancoras subduxissemus, & in tutelam Dei Opt. Max. nos commendassemus: vela ventis dedimus. Itaque leni vento & secundo velificantes, remos inhibuimus circa insulas Orcades, vulgò appellatas Orkney, quæ numero triginta, Scotiæ adjacent; illicque aqua recente naves nostras oneravimus. Noster præfectus, nobilibus & militibus suis, è nave egrediendi & se recolligendi potestatem dedit. Sed quamprimum nos incolæ illarum insularum conspexerunt, in fugam effusi, tuguriisque suis & casulis derelictis, ad arma conclamare, & cæteros, ut in hostium adventu, excitare cæperunt. Verum nos tum nutibus, tum amicis significationibus id effecimus, ut ad sua mapalia redirent. Hic tantus pavor, tantaque consternatio, quam illis noster adventus attulit, argumento mihi fuit, miseros illos homines, à piratis & maritimis prædonibus, qui eos in fugam compullos, sedes suas relinquere cogant, frequenter infestari.

7. Ædificia illorum & domicilia, valdè ruditer & nullo propemodum sumtu, é silice & sine ullius fumariis extructa sunt. Ignem in mediis ædibus excitant; in quarum una parte paterfamilias, cum totâ familia cibum & somnum capit: in altera, sub eodem tecto pecus stabulatur. Genus est hominum, ab omni civili cultu alienum. Lignis carent, sed eorum usum explent, cespites terreni & boum excrementum. Aliquid

quid leguminis, frumenti, avenæ habent: quarum rerum vestigal suo regi pendunt. Præcipuè verò piscatus exercent. Est enim in hac insula magna vis & copia piscium, quos ad solem & ventum exsiccatos induratosque reponunt. Cibos perquam sordide paratos, sine sale comedunt. Habitus & vestitus, planè rusticano more, ad similitudinem Scotorum rusticorum est comparatus. Nummos viles & nullius precii possident. Religione nihil à Scotis differunt: habentque templa illorum templis simillima. Sed quoniam piscatores Anglicani, & ii qui in Islandia piscaturam exercent, horum mores vivendi que rationem melius depingere possunt quam ego, illis ipsis hæc describenda relinquo.

8. Postquam ex hoc portu egressi sumus (quid factum est d. VIII. Junij,) cursum perpetuò tenuimus inter Corum & Aparctiam, usque ad. III. Julij. Quo toto temporis spacio, tam raræ noctium tenebræ fuerunt, ut ne obscurissima quidem earum noctium impedire potuerit: quò minus & libros legere & tempus fallere pro suo libitu quisque nostrum potuerit. Quæ commoditas in tam longinquo itinere, tamque spatio & amplo mari navigantibus non parva est: præcipuè verò cum venti ab omni parte ingruunt, & undæ spumantes ultra solitum instantur. Veruntamen hoc beneficium tam illustris noctis, non durat ultra sex hebdomadas in illis locis: nimirum tum duntaxat, cum Sol Tropico Canceri vicinus est. Verum ubi poli exaltatio est septuaginta aut octoginta graduum, ibi diutius durat.

9. Cum jam itine sex dierum ab Orcadibus abessemus, toto illo mense, sine intermissione ingentes & proceras abietes, quæ maris undis agitantur, & sine controversia ingentium torrentiū impetu evulsæ, & in mare præcipitatae erant, obvias habuimus. Islandi nulla alia materia ad calefaciendum utuntur, eamque in litore suo colligunt: crediderimque has arbo-

arbores é novo orbe deferri æstu maris, qui à Favonio in Subsolanum reciprocando excurrit.

10. Ad IIII. diem Julij ad Frieslandiam appulsi, ingentes glaciei insulas vidimus, quæ X. aut XII. leucis seu dimidiatis totidem Germanicis milliariis, à nostri littoris latere abesse nobis videbantur: quarum quædam longitudine dimidia leuca, quædam plus minusque se extendebant, quantum conjectura assequi poteramus, oculorum enim sensus, eas vix XXX. aut XL. orgyias æquare judicabat. Certi verò de his nihil affirmare licet, præsertim cum in isto loco, maris profunditas tanta sit, ut nulli usui nobis bolis fuerit.

11. Nos quidem speraveramus fore, ut in his locis fragrantissimorum succorum, & liquorum suavissimo odore reficeremur, & avium dulcissimo cantu demulceremur, sicut in aliis regionibus & locis accidit, quæ sub temperatiore zona sunt. Sed spes nostra nos longè fefellit. Nam etsi mense Junio & Julio in has oras penetraveramus, tempestas tamen adeò aspera & difficilis fuit, ut vix asperiores difficilioresque navigantibus accidere posse existimem. Diversi enim, iisque asperissimi Boreæ flatus, grandine & nive commixti, usque adeò nos oppugnarunt, ut crederemus naturam rerum eversum & terræ coelum mixtum iri: & ut paucis complectar, videbatur nobis æstas subita commutatione in hyemem conversa: quod, scio, incredibile propemodum & *ἄδοξον* videbitur illis, qui cogitant alias regiones Septemtrioni proximiores (quales sunt quæ sub LXX. gradu jacent) multo esse temperatiores, quam ista sit, ubi polixaltatio non excedit sexagesimum primum gradum. Glacies toto isto latere durat & perennat, non aliter quam vallum aut murus continuus, ut earatione propugnaculi vicem illi regioni præbeat, & cum qui accedere velit, summum vitæ discrimen adire cogat. Præfectus noster triduum integrum, instructis navibus, periclitatus

tus est, an ad terram appellere posset: sed cum animadvertet, nulla ratione se voti sui compotem fieri posse, coactus est infecta re discedere & suum conatum in aliud commodius tempus differre.

12. Sunt præterea in tota illa æta excelsissimi montes, perpetua nive contexti, exceptis quibusdam jugis, quorum vertices adeò sunt acuminati, ut in his nives hærare non possint, sed impetu & violentia ventorum impulsæ, ad terram deferantur.

13. Præterlegimus illud littus ita integro quadriduo, ut nullum indicium aut vestigium appateret, quo ex colligere possemus terram istam habitari. Vidimus quidem aviculas aliquas, quæ propter tenebras & nebulas densas, quibus ista regio obnoxia maximè est, à terra aberrantes, in nostra navigia inciderunt. Unde conjecturam fecimus, terram illam habitabilem, & interius amœniorem ac mitiorem esse, quam foris prima fronte promitteret.

14. Ex eo loco solvimus a. d. VIII. mensis Julij, Ad diem XVI. animadvertimus terram, quam præfectus noster à prima sua navigatione vocaverat *Der Königin Yorland* / hoc est, primam Reginæ terram. Insula est, ut existimamus, proxima continenti subjunctæ, quam Americam vocant, & ex altero latere opposita insulæ, quam nostræ navis magister, insulam Hasleam vocabat, quæ valdè vicina est continenti Asiæ. Inter has duas insulas fretum est, à præfecto Forbislero Strictum cognominatum, per quod (ut opinio fert) navigare licet, in mare Australe, quod vulgò del Sur dicitur: etsi id nondum exploratum est.

15. Neque verò unquam adduci possum, ut credam ullam æris temperiem, tantam sub isto cœlo esse, quam diu sol per Septentrionalia signa incedit (quod spacium est dimidii anni & unius dici) quæ tam vastos & immanes glaciei aggre-

NAVIGATIO

7

res (quos rectè excelsis & monstrosis montibus comparare posis) rumpere & dissolvere queat, & inde has ingentes quadras detrahat, quæ, ita ut dictum est, in mari fluctuant: præsertim cum maxima solis altitudo non excedat viginti tres gradus & triginta scrupula prima. Potius itaque crediderim, aliunde id accidere, nimirum aut ab impetu & vi aliquorum torrentium, aut minimum à violentia æstuum marinarum variè reciprocantium. Sed ut rem in pauca conferam, tanta frigora sensimus, priusquam istam terram attingeremus, ut nisi longitudo dierum aliud nos docuisset, uno momento & ictu oculi, in rigidissimam asperrimamque hyemem nobis delati videremur.

16. Verùm id nos omnium maximè attonitos habuit, quòd primo nostro adventu, ex omnibus partibus nihil nisi arduas & densas glacies conspiciere potuimus, ita ut primo aspectu aliud suspicari non possemus, quam fræta ista ingenti glacierum muro munita & conclusa esse: quæ res animos nostros ad desperationem propemodum adegit. Sed præfectus noster animi magni & fortis vir, cum in eas regiones penetrare, & Deo benè juvante, iter hoc patefacere, licet omnia pericula sibi proposita sciret, omnino decrevisset: aded militum suorum animos erexit & incendit, ut quàm ipse pro Reginæ servitio & patriæ emolumento ad audendum paratus esset, tam promptos alacresque ad sequendum eos redderet. Itaque cum duobus myoparonibus, quos secum ea de causa adduxerat, bis secundum littus orientis & insularum adjacentium, ultro citroque trajecit. Interea navis & duo aphraæta, ne à glacie ipsis periculum esset, in alio se tenebant.

17. Interim dum præfectus noster terram illam inquireret, & ripæ appropinquaret, aliqui ejus regionis incolæ, conspiciendos se nobis exhibuerunt, saltantes & cum clamore ineptisque gesticulationibus tripudiantes, quæ nos admiratione

tione

tione suspensos tenuerunt. Præfectus nihil non tentavit, omnemque lapidem movit, ut eos ad se alliceret, omnis generis blanditiis demultos: donaque obtulit illis, cultellos & alias ejusmodi nugas ac apinas ricasque. Verum tam suspicaces, cauti & versuti erant, ut nihil é manu nostra accipere vellent, signisque quibusdam demonstrarent, ut si quæ illis donare vellemus, in terram exponeremus. Quod cum fecissemus, dona nostra accipiebant, & loco permutationis aliquid contra suarum rerum relinquebant: alia ratione, nullam nobis fidem habituri erant.

18. Tandem duo ex illis, positis armis, contra præfectum veniebant, qui vicissim ad illos properavit, suisque ferri mandavit, ne se commoverent: utrumque omnibus amicitiae & benevolentiae signis, rectè ad eos ire perrexit, id agens ut alterum ex illis in suam potestatem adduceret. Sed illi nullo modo cum expectare sustinuerunt, seseque celerrimè in fugam conjicientes, resumptos arcus sinuare, & in præfectum sagittas emittere coeperunt, nullo metu nostrorum, qui ad eos terrendos præstito erant. Veruntamen etsi sedulo sibi caverent, duos tamen ex illis cepimus, quorum alter nobis elapsus est, alter captivus permanit: ex reliquis verò plurimi vulnerati sunt.

19. Illi, quos præfectus noster, ad præsidium & tutelam, nostræ navis & duorum aphractorum reliquerat, interea dum is regionem illam & insulas à latere ripæ orientalis adjacentes inquirat: à procellis & impetu maris ita oppugnati fuerunt, ut vix evaserint, timuerintque, ne in altum delati, præfectum nostrum, qui parum commeatus secum habebat, é conspectu dimitterent. Quod ne ipsis accideret, tempestatem ingentem, quæ circa mediam noctem illis supervenit, & furiosam oppugnationem, qua à glaciibus vastis & ingentibus oppugnabantur, magno animo sustinuerunt: adjuti noctis

NAVIGATIO

claritate, quæ hoc tempore perpetua erat: & industria dexteritateque præfecti tormentis, qui artis nauticæ peritissimus erat.

20. Postridie (qui erat XIX. Julij,) præfectus ad nos cum lato nuntio rediit. Affirmabat enim, ingentes opes post illos steriles & desertos montes latere. Spēs igitur illa, qua tam immensos auri thesauros jam planè devoraveramus, ingentem nobis lætitiā attulit; omnemque sensum malorum & laborum, quos perpeffi eramus, ex animo nostro delevit: metumque ac cogitationem periculorum, quæ præterita nocte adieramus, ademit. Nihil igitur aliud spectabamus, quam ut angore & animi tristitia omiſſa abjectaque, quam primū sitim auri expleremus, & cupiditati nostræ infinitæ, quocunque modo satisfaceremus, vix tantas spes animo capientes, existimantesque vix fieri posse, ut tantum desiderium nostrum, ulla auri quantumvis divite vena, satiari posset.

21. Quatriduo post nostrum, ad fauces & angustias ejus transitus appulsum, Zephyrus & Corus, glacies hinc inde dispergentes, aditum & transitum nobis ampliorem latioremq; effecerunt, ita ut ad XIX. diem dicti mensis, sine ullo impedimento ingressi simus. Sequentē die, cum præfectus noster lato occidentale, bolide demissa exploraret, amœnum locum pro nave & duobus aphractis, quæ adducta erant, & ad permanendum in anchoris idoneum & tutum deprehendit. Omnes igitur vivi & sani appulimus, uno excepto, qui morbo consumptus est. Hanc stationem appellavimus Jacmans Sonde, hoc est fauces Jacmanni. Sunda enim vocabulum est angustas maris fauces indicans.

22. In summa, qui in has regiones navigare velit, is secum ita rationem subducatur, ut cogitet, non solum per ventorum asperimos & impetuosos turbines & maris fremitus terrificos: sed etiam per insulas plurimas & montes glacie concretos, planeque horrendos visu, sibi navigandum esse. 23. In-

23. Interea dum in illa acta naves nostræ in ancoris stabant, observare eas diligenter cogebarur, & perpetuo contris, longuriis & remis machinisque ingeniosis amoliri & depellere magnos cumulos glacierum, quæ in frustra prægrandia & quadras ingentes divisæ, hinc inde secundum æstus maris, contra nostras naves, non sine periculo fluctuabant.

24. Præfectus noster, cum diligenter perlustrasset & obisset terram illam, quæ Americæ subjecta continens est, nihilque votis & optatis suis dignum reperisset, abiit cum duobus aphractis parvis, versus marginem orientalem, quæ continens est, Asiæ subjecta & vicina; ibique navem, quoad ipsi commodum videretur, reliquit.

25. Lapidés illius continentis versus Americam, radiis solis percussis, ita lucent & scintillant, ut aurei videri possint. Sed hic quoque verum, deprehendimus esse vulgatum proverbium, quo dicitur: non omnia esse aurea, quæ auricolore luceant. Nam spe nostra frustrati, invenimus pro thesauro lapides splendentes.

26. In hac ripa occidentali invenimus piscem mortuum, qui undis maris agitabatur, & in rostro unicum cornu rectum gerebat, longitudine unius ulnæ cum semisse. Cornu autem intus cavum erat, & superiore parte fractum. Quidam ex nostris iniecerunt in id araneas, quæ è vestigio moriebantur. Itaque nobis videbatur esse monoceros marinus. Et sanè, experti postea sumus, easdem vires & qualitates habere, quas monocerotis cornu habere dicitur.

27. Posteaquam præfectus noster, idoneam stationem pro navibus invenisset, & auri tantum quantum volebat collegisset: misit nostrum magistrum cum aphracto, ut navem adduceret. Cumque bolide exploraret locum, quem invenerat cum oram occidentalem legeret, animadvertit procùl, duo tentoriola, pellibus balenarum tecta, in eoque paucos ho-

mines: qui quàm primùm nos conspexerunt, in fugam effusi, in montes se præcipientes contulerunt. Itaque magister navis nostræ, ad tentoria illa perrexit, & cum in his aliquot cultellos, tintinnabula, specula & alias ejus generis apinas reliquisset, discessit relictis omnibus rebus, quasibi invenisset, excepto uno cane, quem secum ad navem abduxit.

28. Eodem die, consilio habito, constituimus omnia experiri, ut barbaros istos mitigaremus & ad nos alliceremus: aut ad minus aliquos exciperemus, ut ex iis, si fieri posset, cognosceremus quid nostris hominibus factum esset, quos superiore anno amisissimus.

29. Cum ejus rei gratia, ad eum locum, ubi tentoria vidimus, accessissemus, animadvertimus eos tentoria loco movisse, & ad littus in angulum, qui in mare excurrebat, transulisse: ut si aliqui, qui se pericquerentur, supervenissent, in navigiola sua se conjicere & fuga saluti consulere possent. Quo animadverso, nostros in duas cohortes divisimus, & circumdato monte, in quem se contulerunt, cum impetu in eos irruimus. Verùm quàm primùm nos ipsis visum sumus, rectà ad navigia sua, maxima parte remorum relictà, confugerunt: cumque naves essent ingressi, enavigarunt totum illud littus, ubi nostri myoparones illos consecuti, ut in terram se præcipitarent, coegerunt: quod sanè non fecissent, si illis omnium remorum suorum copia fuisset, & frustra tempus in illis persequendis consumissemus.

30. Quamprimum in littus exscenderunt, furioso impetu cum arcibus & sagittis suis, in nostros irruerunt: sed nos nostris telis complures illorum sauciavimus. Cum igitur se vulnerari cernerent, ex alto se in subiectum mare præcipientes dederunt & se submerferunt, nihil nisi hostile de nobis timentes: cum nos salutem potius illorum nobis proposuimus habere, si modò nostræ fidei se credere voluissent. Sed, ut
gens

gens omnis civilitatis & humanitatis experta, & misericordiam in extremis periculis ingnara, remedium à morte petebat, seque immitibus maris undis submergere, quàm in nostram misericordiam confugere malebat. Alii cum viderent, quoniam res suorum sociorum recidissent, statim montes occuparunt. Duæ tamen mulieres, cum fuga elabi non possent, loco vestigialis remanserunt: una propter senectutem, altera propter onus infantis quem gestabat. Ista vetula tam deformis & turpis erat, ut nobis horrorem incuteret, suspicabanturque nostri homines, eam esse veneficam, quæ causa fuit, ut illa dimissa, juniorem cum infante retineremus. Hunc locum appellavimus *Blondi ponit*, hoc est, angulum sanguinis.

31. Verum enimverò, cum cognovissemus barbarorum istorum furias & crudelitatem, & quod nulla amicitia illos nobis adungere possemus: constituimus, inviti & præter voluntatem nostram, deinceps severius cum illis agerere: ideoque reversi, omnia vastavimus, quæ in ipsorum tentoriis erant, statimque nos in nostras naves recepimus.

32. Divitiæ ipsorum, nec in auro, nec in argento, nec in gemmis, nec in tapetibus consistunt. Lintres habent pellibus balenarum & cervorum tectas. Canes ipsorum similes lupis sunt: nisi quod omnes ferè nigri sunt. Habent & aliam supellectilem, sed quam curare operæ precium non sit.

33. Tandem cum in isto occidentali latere, quod America subjectum & continuum est, ferè quindecim dies in ancoris steterissemus: tertio die Augusti discessimus, & quarto ejusdem, nostrum præfectum in littore orientali invenimus: ibique bolide missa terram invenimus, quam *Annam Warvickan* à nomine Comitissæ appellavimus.

34. Nostro præfecto placuit, in hac insula, naves & duo aphracta onerari, lapidibus mineralibus quos invenisset; ut
hoc

hoc, quasi symbolum primæ & secundæ navigationis solveret, eosque, qui vitam suam in hac expeditione periclitati essent, pro meritis suis remuneraretur. Tot laboribus exhaustis, divino beneficio, incidimus tandem in auri tantam copiam, tantumque thesaurum, ut imitati diligentiam nostri præfecti, à primo die Augusti, ad XXII. invenerimus & terrestri itinere adduxerimus, ducenta dolia, quas Tonnas vocant, existimantes, hoc pondus satis esse, ad navem nostram & duo aphracta oneranda: sperantesque fore, ut Deo benè fortunante, & Regia Majestate permittente, in posterum plus lucri faceremus, ex tali beneficio, quod regionis illius septentrionalis viscera, quæ hucusque incognita & abstrusa erant, nobis pollicerentur.

35. Interea dum commoramur in illa insula, aliqui regionis illius incolæ, alio atque alio tempore, secundum littus, sed è longinquo se nobis conspiciendos dabant. Noster itaque præfectus, cupidus cognoscendi, quid cum illis, quos in prima navigatione amisisset, actum esset: sumtis secum paucis, quorum præsidio uteretur, ad eos perrexit, & per signa, quid sibi vellet, ostendit. Illi quoque ipsi, primo adventu, signis quibusdam nobis indicabant, tres de quinque illis nostris adhuc vivere, & se petere atramentum & papyrum, quæ ad illos deferrent: se intra triduum aut quatrimum redituros: nos verò credebamur, fore ut eos quoque secum adducerent. Significaverunt etiam nobis, se Regem habere, qui vocaretur Cacoughe, qui à servis succollantibus gestaretur: hominem esse quadratum & robustum, qui quæ longitudine & crassitie, longissimum robustissimumque quemvis è nobis excederet.

36. Nos itaque papyri folium, atramentum & calamos illis dedimus: quæ tamen de nostris manibus accipere noluerunt: sed in terram poni iussa, nobis discedentibus sustulerunt. Idem perpetuò sciebant cum aliquid cum ipsis permutare vole-

volebamus, relinquentes tot res de suis, quot nobis in compensationem earum, quas à nobis acceperant, dare volebant. Quæ res argumentum nobis fuit, illos commercia agitare cum aliquibus populis vicinis, aut ab ipsorum regione hos non procul esse distantes. Quatriduo post, aliquot ex barbaris reversi sunt, sed non eodem loco quo illos vidimus: quæ res, principis nostrum præfectum summa lætitia affecit, quum speraret fore ut hac vice aliquid de suis audiret. Itaque sumto navigio & sociis aliquot, ad eos perrexit. Illi quam primum præfectum conspicati sunt, in gaudium effusi, signo dato monuerunt, ut ad angulum quendam insulæ illius appelleret, in quo in insidiis ingentem suorum turbam collocarant. Noster verò præfectus dolo intellecto, noluit diutius ibi hære, signoque illis dato ad suam navem reversus est.

37. Cum aliquando præfectus noster littus illius regionis cum duobus myoparonibus legeret, ea de causa, ut in reditu res suas melius & tutius disponere posset: accidit ut conspiceret eminus tres candidos, qui tamen non minus astuti erant quàm nigri ipsorum socii: innuentes nobis ut ad se accederemus. Præfectus noster perpetuò sperans, aliquid se posse de suis cognoscere, appropinquavit littori, sed animadvertit majorem numerum eorum esse, quàm aliàs fuisset, qui se post cautes & colles occultarent. Hi tres plañi, qui personam impostorum egregiè sustinere noverant, omnibus modis id agebant, ut nos é navi egessos ad se allicerent. Cum autem nos non moveremus, nec blando vel vultu vel sermone illos exciperemus, diligentius nobis innuere ceperunt, simulantesque se nobis esse amicos, tres se solos & inermes esse monstrabant. Cum verò cernerent hæc omnia se frustra tentare, unus ex illis nobis obtulit carnem, quam posuit in ora littoris, existimans, se hoc bolo nos allecturum & persuasurum, ut in-

terram egredieremur, ut exinde nos comprehensos, cibum nostrum facerent. Sed hanc illorum astutiam facile subodorati, uncum illis projecimus, cui infixerunt carnem, eamque ad nos pertractam, obtulimus viro & mulieri, quos ceperamus: qui cibus, quoniam nostræ vivendi rationi nondum assueti erant, illis valde gratus accidit. Sic barbari isti, quanquam se valde callidos & astutos existimarent, sua tamen spe & opinione frustrati sunt.

38. Verum enim verò, his minimè contenti: accidit ut unus eorum, qui se claudum & elumbem simulabat, littori paulatim appropinquaret, & quasi se pedibus sustinere non posset, sicubi iter impeditum aut difficile erat, socii humeris se injiceret. Tandem cum ad littus venisset, & in terra consedisset, socii ipsius, ipso solo illic relicto, abierunt, existimantes fore, ut nos ad eum capiendum veniremus. Sed præfectus noster, qui facile intelligebat, quid monstri hic aleretur, iussit, quendam ex militibus, glandem è bombarda, versus hunc barbarum mittere: quo facto, cum arena & glarea in illius oculos insilirent, in momento in pedes se conjecit, & instar vertagi, ne expectatis quidem sociis, qui sibi suppetiàs ferrent, oisimè se eripuit, & ad suos se contulit: qui cum se occultassent, eodem momento, cum arcubus, sagittis, telis & fundis, in apertum se dederunt. Noster præfectus, quadraginta circiter glandes, è tormentis manuariis mitti iussit, quibus complures vulnerati sunt. Atq; hæc unica ratio est, eos in posterum in metu continendi, quando quidem benevolentia adungi non possunt.

39. Hoc totum est, quod de nostris sociis, perquirere potuimus, & hoc responsum est, quod ad litteras suas, præfectus noster accepit. Sed ex his callidis & malitiosis technis, facile intelligi potest, quæ natura sit horum barbarorum, quos toties periclitati sumus. Existimamus autem hæc technas, illos
 usur.

usurp^a se ideò, ut recipere per eas possent, suos populares, quos ceperamus.

Secunda pars.

**MORES, VITA, VICTVS,
habitus, horum populorum.**

BArbari isti, qui in illa regione habitant, sunt valdè magno corpore, bonæ proportionis, colore adusto & simili nostrorum rusticorum, qui ut vitam sustentent & victum comparent, in locis ardori solis expostis perpetuò laborant.

1. Capillos ferunt satis longos, & in extremo eos radunt lapide acuto aut instrumento instar cultri factò. Mulieres prolixos crines alunt & duobus nodis laxis constringunt, qui illis in oculos incumbunt, secundum bina tempora: quod reliquum est, nodo adstrictum, in cervicem rejiciunt. Quædam ex his, acicula cutem scarificant, lacerantque mentum, frontem & exteriorem manuum cutem, postea colorem certum cæruleum, quid diu in his cicatricibus durat, superinducunt.

7. Gibo suo, vel carniū vel pisciū, crudo utuntur: nisi quod aliquando sanguine & pauca aqua, (qua postea pro potu utuntur) coctum comedunt. Inopia aquæ utuntur glacie, quæ æquè dura est ac lapis, qua tamen ita delectantur ac si saccharum esset.

4. Deficientibus aliis cibis, manibus herbas regionis, in qua degunt, evellunt, easque devorant, non quidem delicate apparatus, ac etarii instar, ad acendum excitandumque lan-

guentem stomachum: sed sine sale, oleo & aceto, & illotas: easque prorsus ut bestia rationis expertes ad sedandam famem devorant. Nullus illis usus mensarum, scamnorum, fedilium, aut mapparum. Vice manitium ad extergendos digitos lingua utuntur.

5. Canes ipsorum, ut diximus, lupos referunt, quos sub jugum missos aut numellis inclusos (ut apud nos boves aut equos helciaríos) & traheæ junctos, onera rerum sibi necessariarum supra glaciem vehere cogunt: cumq; nullus eorum amplius usus est, eos mactant & devorant.

6. Vestes gestant ex pellibus ferarum quas occiderunt, confuras ex earundem nervis vice fili. Omnibus feris, quas capiunt, pelles detrahunt, ex quibus conficiunt certum genus vestis, quo hyemis rigorem & frigus, quod illis ferè perpetuum est, arcant.

7. In vestitu suo gestant capitium seu cucullum & caudam, quæ illis inter pedes dependet, quam ei donant, cui gratificari, aut singularem amicitia & benevolentia significationem dare volunt.

8. Non solum viri, sed & foeminae gestant femoralia angusta & stricta, quæ integra & sine ulla partis anterioris scissura, à medio corpore seu lumbis ad genua usque se porrigunt. Tibialia verò ex pellibus pilosis constant, quarum pilos ad pedes intrò vertunt: & bina aut terna paria conduplicata gestant, præcipuè foeminae. His caligis recondunt cultros si quos habent, acus item, aciculas & alias nugas quæ illis usui esse possunt. Os quoddam prælongum tibialibus immittunt, quod illis à calce ad genua porrigitur; ad quod extendunt tibialia, & ea affigunt uncino, qui in summo ossis est, quo utuntur loco periscelidum, ne tibialia decidere queant.

9. Magna solertia pelles cum pilis patate sciunt, quas & plicatiles reddunt. Hyeme pilos intrò ad pedem: æstate

tora

foras vertunt: neutro temporaliis quàm pellicis istis vestibus utuntur.

10. Feris, piscibus & animalibus, quæ in venatu capiunt, pro cibo; potu, vestitu, ædibus, lectis, caligis, calceis, filis, velis navium, & aliis rebus necessariis utuntur: in summa, omnes divitiæ ipsorum in his rebus consistunt.

11. Habitant in tentoriis ex pellibus balenarum factis, quæ quaternis ramis abiegnis quadratis & in summo instar capreolorum fastigiatis & conjunctis, ceu tigillis sustinentur. Pelles ipsæ, quæ illis abiegnis tigillis injiciuntur, nervis consutæ sunt. Portæ seu ingressus tentoriorum, semper versus meridiem aut solem spectant.

12. Habent & aliud genus tentoriorum, quod ex una pelle factum est ad arcendas pluvias, erectum lapidibus aut ossibus balenarum. Horum ostia similia sunt præfatis: sed cum in his tentoriis non habitent, existimo eos his uti ad regendum se, cum piscatum aut venatum exercent, eaque illic relinquunt quoad necessitas postulat.

13. Arma illis sunt arcus, sagittæ, tela, fundæ. Arcus ligneos habent longitudine ulnæ, quos nervis exterius vinciunt firmissimè, sed sine glutino. Chordæ arcuum item ex nervis sunt; sagittæ ex tribus partibus constant, nec duos quadrantes longitudinis habent: pennis quæ duabus alaræ & ossibus inferiore ac superiore parte armatæ sunt. Tres differentes cuspides jaculis suis præfigunt: quartum enim est lapidea aut ferrea, chordis figura; altera ossæ cuspidè hamatæ; tertia etiâ ossæ, sed anceps & utrinque acuta. Veruntamen nisi è propinquo emittantur, graviter accidere non possunt. Duorum generum habent jacula: quorum unum in summo habet multas ossæ sarculas, sicut & in medio, habetque certum quoddam genus instrumenti, quo illas vibrant & emittunt dexterâ; alterum est multò majus & fortius, habetque os anceps quod

quod utrinque lacidit instar gladii; existimoque hoc illorum nocentissimum telum esse.

14. Duum generum naves habent: unum corio intestum, & multos ligneos circulos iatus habens, valde affabre factum est. Ejus generis, unumquodque potest capere XVI aut XVII homines. Vela bene tenuia & confuta sunt, ex visceribus animalium quæ occiderunt. Alterum factum est instar radii textoris: quod unius tantum hominis capax est, unoque tantum remo indiget.

15. Prædictis instrumentis & machinis, utuntur in piscatu, venatu & feris capiendis: sed de ratione & modo utendi, nihil certi affirmare possum.

16. Non existimo ordinariam illis sedem & domicilium in his locis esse, ad quorum frigora repellenda, ædificia ista & vestitus ejusmodi non sufficerent. Adhuc in eo loco, ubi casulas istas vel potius vulpium latibula vidimus, nullum vestigium semitæ aut tritæ viæ apparuit, aut ullum aliud indicium, quo colligi possit, an habitaretur illa regio, an minus. Et sanè videntur mihi, cum in æstate piscationem aut venationem exercent, illa absoluta, uno in loco, mutare sua tentoria & in alium locum transferre: cumque tantum victus, quantum hyemi transigendæ sufficit, acquisiverunt: redire in eum locum, ubi suas sedes habent: idque sterilitas terræ me credere facit.

17. Ferrum quoddam habent, quo jaculorum cuspides fabricant, item parvos cultros, & alia utensilia & instrumenta, ad laborandum in suis navibus, quæ tamen sunt inhabilia, & tractatu difficilia, atque ad usum inepta.

18. Gredo, illos commercium exercere, cum aliquibus populis, cum quibus, pro ea re qua abundant, ipsi ferrum permutando accipiant. Valde delectantur, rebus splendidibus & tinnientibus.

19. Qualem religionem colant, quam Dei cognitionem habeant, aut quæ idola adorent: pro certo dicere non possumus. Credo illos anthropophagos esse, hoc est, vesci carne humana. Vescuntur quoque morticinis & piscibus mortuis, etiam si foetorem cadaverum referant.

20. Nulla bestia aut reptile venenatum aut noxium hic reperitur, exceptis quibusdam araneis: quod multi, pro signo auriferæ regionis habent. Verum, muscas quasdam parvas, alit illa regio, quorum morsus tam acer est, ut locus ab ipsis admorsus, in continenti intumescat.

21. Innuebant nobis signis quibusdam, sibi vicinos esse aliquos populos, qui in fronte & aliis corporis partibus, laminas auro splendentes ferant.

22. Regio hæc angusta & in utroque latere valde est excelsa. suntque ibi montes & rupes, nivibus profundissimis repletæ. Parum herbarum, quæ muscum arborum referunt, producit, nulla ibi ligna sunt. Et ut in pauca conferam, nihil hic crescit, ne radicum quidem, aut aliarum rerum, quæ aliis, quàm ipsis qui ibi nati sunt, utiles esse possint. Sunt quidem ibi cervi multi numero, quorum pellis, asinis nostris similis est: caput verò & cornua, longè excedunt magnitudinem eam, quæ in nostris cervis cernitur. pedes eorum, magnitudine æquant pedes nostrorum boum, suntque crassitie octo pollicum. Sunt etiam ibi lepores, lupi, ursi marini, & omnis generis fera.

23. Sicut autem regio sterilis est, ita & homines stupidi, bardi & sine omni ingenio sunt. In terra colenda & tractanda se non exercent, sed contenti sunt rebus, quæ ea sponte reproductæ. Venatione vivunt, & ferarum carne eruda vescuntur. Potus est illis, sanguis ferarum calidus, nec aliud illis curæ est, quàm ut ventrem explcant: in eoque uno sita est, ipsorum felicitas & summum bonum.

24. Ex multis conjecturis apparet, sæpe magna fulmina incidere, & terræmotus fieri in hac regione. Apparent enim saxa montium & rupium loco motarum & hinc inde disperfarum disjectarumque, miris & præternaturalibus modis: id quod, ut ego existimo, violento terræ motu accidit.

25. Nulli fluvii, nullæ ducis aquæ scaturigines, in hac regione apparent: excepta aqua ex nive liquefacta & solis vi ac calore resoluta, qualis in æstate ferè esse solet: alterius aquæ nullum vestigium apparet. Imo diligentius consideranti non videtur ibi aqua aliqua esse posse. Nam violentia frigoris, quæ in his regionibus quovis tempore summa est, ita concludit terram, ut scaturigo aquarum erumpere nullâ possit, sicut aliis in locis contingit, ubi scaturigines ille in rivulos abeunt, qui levi murmure per saxa & crepidines in superficie terræ decurrunt. Quin illa quoque æstiva aqua, ex nivibus liquefactis de montibus destillans, posteaquam in terram se diffudit, uno in loco collecta stagnum efficit, quod tamen statim à terra absorbetur. Cujus rei unica causa est glacies illæ, quæ his in locis tam densa est, ut ubi siccior terra apparet, ibi ea interius usque ad quatuor aut quinque orgyias glacie concretæ deprehendatur: quin & saxa cum glacie tam arctè coherent, media etiam æstate, ut nullo modo, nullaque vi divelli possint.

26. Illud itaque efficitur, ut per causas jam commemoratas, cursus & scaturigines aquarum impediti, quò minus terra emergere possint, aliò cogantur se vertere, perque venas suas redire, ut in mare exeant, propter summum illud frigus, quod tamen calori in terra contento incrementum præbet, ut ad alenda omnis generis metalla sufficiat.

Tertia pars.

REDITVS DOMVM.

I.

Postquam navigia nostra, divite illa vena nuper inventa oneravimus, constituimus relicta illa regione domum redire. Solvitur igitur oram ad quartum diem Augusti, læti ac gaudio ob rem tam prosperè gestam exilientes. Hæc enim summa nostri desiderii erat, certò illam regionem cognoscere, & quam commoditatem utilitatemque præberet, explorare.

2. Omni contentione & studio navigandi elaboravimus, ut ad diem XVII. Septembris Angliam attigerimus, & tandem in portum Milfordensem pervenerimus, ubi præse-
tus ad salutandam Regiam Majestatem, & ut cognosceret ab ea, in quo portu naves appellere vellet, à nobis discessit.

3. Postquam ad Regiam Majestatem pervenit, incredibili lætitia est exceptus: cumque amplissimè de sua navigatione retulisset, iussus est à Regina, naves & quæ in his essent, Londinum regni metropolim adducere. Quo facto, cum ad fluvium Tamesim pervenissemus, summa gratulatione & maximo gaudio excepti fuimus.

4. Sylvestris ille & mulier cum infante, quos ex illa barbara natione adduximus, Reginae fuerunt oblati: omniumque præcipua expectatio erat, fore ut in adventu suo, aliquos insolitos gestus ederent: sed suo more semper quietos se ostenderunt, nec ullum mutatae mentis signum dederunt, nisi quod admiratione tangi videbantur, ex insolito hominum conspectu.

5. Signis quibusdam & ore etiam significarunt, viri nomen esse Calichoe, mulieris Egnoge, & infantis Nutioc.

6. Unæ illæ delitiæ & ludi, quos hic sylvestris edidit, cum esset Bristovii, hi fuerunt, quod cum videret tubicinem præfæcti nostri equum conscendere, idem facere volebat, sed planè contrario modo, facie ad caudam conversa. Delectari autem maximoperè visus est, cum equum crura in sublime jactare, cerneret.

7. Quamdiu vixit, Regina ei permisit, ut omnis generis aves liceret illi in flumine aucupari, etiam cygnos, quorum tanta in Tamesi copia est, ut totius propemodum ab his contegatur. Alioqui sine permisso Regina, sub poena suspendii id nemini licet.

8. Alebantur hi sylvestres, suo more & consuetudine, carne scilicet cruda. Accidit aliquando ut occiderent dammam, eam devorarunt unà cum visceribus & excrementis.

9. Non potuere in vita diu conservari. Nam brevi post adventum nostrum vir & mulier mortui sunt, relicto infante XIV. aut XV. annorum.

10. Nobis quidem Deus Opt. Max. ita sua gratia affuit, ut non nisi duos e nostris amiserimus, quorum unus morbo victus e vita decessit: alter e navigii foris, procellæ vi impulsus, in mare decidit, ubi piscibus elca factus est.

11. Duo quoque aphracta in nostro reditu aberrarunt, unum ad XXVII. mensis Augusti, alterum ad XXXI. idque propter tempestatem & tenebras, quæ tum inciderant. Veruntamen alterum Bristovii Dei beneficio appulit: alterum verò, quod Scotiam versus iter tenuerat, ut Jermutham iret, postea non comparuit.

12. Atque hæc summa est earum rerum, quæ nobis in hac nostra navigatione memoratu digniores occurrerunt; cætera tempus docebit, cum ulterius progredi, Regiæ Majestatis jussu nobis licebit.

13. Illud ad extremum addere placuit, ex hac Forbissere navigatione, quam in has Septentrionales regiones suscepit, intelligi posse, quanto opere veteres à vero aberrarint, qui duas zonas, circulis polaribus inclusas, ob ingens & perpetuum frigus, coeli quæ asperrimam intemperiem, inhabitabiles esse crediderunt. Nam nos, Dei beneficio planè diversum affeverare possumus, nimirum non solum habitabiles, sed etiam habitatas esse ab hominibus, licet sylvestribus, bardis, stupidis, indomitis, ac vero rationis uti carentibus. Et quanquam illæ Septentrionales regiones, perpetuis nivibus & glaciibus obductæ sint, solisque radii ob debilitatem, & quia à terra non refringuntur, illas dissolvere non possint: nihilominus tamen Deus Opt. Max. qui dedit hominibus terram inhabitandam, sua infinita & admiranda bonitate & potentia, eas quoque regiones, quæ falsò habitari non posse credebantur, ita temperavit, ut homines ibi durare possint: eaque illic germinare, crescere & provenire jussit, quæ hominibus & animantibus illic degentibus, ad vitam sustinendam necessaria & utilia essent.

Finis navigationis Forbisserei.

ANNOTATIONES.

Pag. 1 Num. 2. Catainam.

Cataina amplissimum Magnæ Tartariæ regnum est: quæ per vastissimas & latissimas Orientis solitudines, ad utrumque Oceanum Orientalem, ex una parte, ex altera ad Tanaim & Persidis ac Turcorum regnum extensa, utramque Scythiam & multas alias terras, ut Sericam, Ariam, Sinarum regionem, ad quam Lusitani accedunt, complectitur. Principem totius generis Magnum Chamum nominant. Regia sedes est civitas Gombaleschia, cujus ambitus duodecimi

ginta millia passuum habere perhibetur, hoc est, septem miliaria Germanica. In eadem est urbs Quinsca, cujus ambitus (ut M. Polus Venetus scribit) superat centum millia passuum, habetq; 12000 pontium tantæ altitudinis, ut naves onerarias explicatis velis facile admittant. Quod Bodinus fabulosum putat.

Pag. 2. Num. 2. America. America dicitur novus orbis, ab Americo Vesputio navigationis duce detectus. Americus enim ille, post Columbum Genuensem, anno 1497. jussu Regis Castiliæ, eam regionem ingressus est. Unde Adolphus Mekerchus.

Inferiore solo, quam cernis, America dicta est:

Quam nuper vectus pelago Vespucius audax

Virapuit, tenero nympham complexus amore.

Illâ oblita sui, castiq; oblita pudoris

Nuda sedet torum corpus, nisi vitta capillos

Plumea vincirer, frontem nisi gemma notaret,

Ambirent teretes nisi tinnabula furas.

Lignea clava olli in dextra: qua mactat obolos

Atq; saginatos homines, captivâq; bello

Corpora, quæ discissa in frustra trementia, lentis

Vel torret flammis, calido vel lixat aheno.

Vel, si quando famis rabies stimulat mage, crûda.

Et jam cæsa recens, nigroq; fluentia tabo

Membra vorat, tepidi pavitant sub dentibus artus,

Carnibus & miserorum & sanguine vescitur atro.

Horrendum facinus visu, horrendumq; relatu.

Quid non impietas designat barbara? quid non

Contemptus Christi?

Aspicias in læva foedatum cædere recenti

Humanum caput. En arcum celeresq; sagittas,

Quæis solet, adducto dum flectit cornua nervo,

Vulnere certa viris, certamq; infligere mortem.

Mox

Mox defessa hominum venatu tradere somno
 Membra volens, lectum contextum rarius, instar
 Reticuli, gemino à palo quem fixit utrinq;
 Concendit, textoque, caput reclinat & artus.

Pag. 3. Num. 5. Londino. Londinum, à C. Cesare Trinobantum (ut plures existimant) nuncupatum, totius Britanniae regia, multarum gentium commercio nobilitata, exculsa domibus, ornata templis, excelsa arcibus, & denique rerum omnium copia atque opum affluentia valde mirabilis. Invehit in eam, totius orbis opes, ipse Tamesis fluvius, statis horis Oceani aestibus superbus & tumidus, & onerariis navibus, ab ostio per sexaginta millia passuum ad urbem tuto semper & praesto, alveo navigabilis. Ripas undique peramoena villarum, praediis atque nemoribus distinctae passim exornant: ab inferiore, scilicet parte, Regia domus Grinvicia, ita Anglicè à viridariis appellata; & in superiore Prætorium nomine Ricemundum; in medio autem nobilis structura exurgit Westmonasterium, ab occidua parte urbis, foro judiciali ac Petri templo, Regum sepulcris exornato, longè clarissimum: atque item vigesimo lapide à Londino, regium castrum Vindosoriae, secedentis regis peramoena sede, aliquotque regum sepulcris & Garetteriorum sodalium cerimonia percelebre. Quiores autem agminatim, læto occurso & festivis cantibus subeuntes classes excipiunt, ac undique retia siluris atque salmonibus expanduntur. Jungitur ad urbem lapideo ponte, structura mirifici operis, nec ullis imbribus augetur, cum unis tantum aestibus intumescat. Aulae & foro Gallicus sermo familiaris est, adeo, ut ad nobiliores etiam foeminas perveniat.

Pag. 6. Num. 14. Mare australe. Australe pelagus hic intellige, non quo rectè in Austrum navigatur, aut quod polo Antartico subest. Sed cum Indica continens duplici utrinque Oceano alluatur: qui in Meridiem & Occidentem vergit,

Australis & vulgo Mare del Sur: qui in Orientem & Septentrionem, Septemtrionalis appellatur, vulgò Mare di Tramontana. Verum mare illud Australe, Vascus Nunez Valboa primus reperit, moxque ejus oræ præfectus designatus est.

De Septemtrionali maritimo in Tzinam itinere, observationes, natæ ex colloquio cum doctis Geographis, hac de re instituto, in Amici gratiam adjecta.

I.

Barentsen, Hutsons, Pontani & aliorum nota est sententia, qui impossibilem hanc navigationem esse negant. Neque hanc prolixè repetere, neque rationes hujus sententiæ examinare in præsentī animus est.

2. Ex relatione Russorum quorundam colligere licet, illam esse possibilem, si minoribus navibustentetur. Quidam in Siberiam antè aliquot annos relegati, terrestri & maritimo itinere in Tzinam profecti sunt, sed per insulas aliquot & fluvios, non verò per vastum illud Septemtrionale & Tartaricum mare, in quo *frigus iners habitant, pallorq, tremorq, & jejuna fames*: quæ mala, in Novam Zemlam navigantes experti sunt.

3. De freto Anian & promontorio Tabin, utrum dentur, nec ne: nihil certi afferri potest. Non desunt, qui fretum Anian omnino dari negent, terrasque Asiæ & Americæ Septemtrionalis coherere dicant. *Hos, quia experientia testimonio refutare non possumus, in medio rem relinquimus*, inquit Bertius, in B. O. T. De loco quoque promontorii Tabin, manet controversia, diversas Geographorum tabulas conferenti obvia. Non sine ratione quidam mirantur, cur tam diu investigatio freti Anian, quæ ex Indiâ Orientali in Septentrionem institutâ navigatione inchoari potuisset, dilata sit.

4. Via

4. Via per fretum Hudson, Davis, & Foffbifferi; perque Buttons, Bassins & Smits Bay, sinumque Munkii, per Americam Septentrionalē, versus Septentrionem & Occasum, successu caruit, & propter coherēntiam Americæ, Asiæ & Grönlantiæ, aliarumque Septentrionalium terrarum, carebit. Aut nulli, aut barbari homines ibi inveniuntur. Glacie, inivis, nebularum, ventorum, maris & portuum in primis incommoda, difficultates & mala, etiam in æstate transeo.

5. Via per fretum Nassovicum vel Weygats, & Obium fluvium, ut & alia, inter Spitzbergam & novam Zemlam, per Willonghbes, Meyen, Tuerre insulas, terram Märzin, aut alia quoque loca Asiæ viciniora, in mare Asiaticum Septentrionale, cursu in Orientem instituto, ut hætenus, ita porro frustra quæritur. Urde freto Anian nihil repetam, promontorium Tabin, sola fama nulla experientia notum, (circa quod Asiam acutum anglium facere putant,) adhuc in dubio est. Credibile est, à quibusdam auriferas potius terras in Septentrione quæri, quam transitum per Septentrionem in Indiam. Frustra per Islandiam & Frislandiam in occidente: frustra per promontorium Norrtæp dictum, frustra per Novam Zemlam, Orientem versus via illa quæritur.

6. Nova Zemla, si Bertio fides, 4. grad. australior est Grönlantiâ, secundum alios 2. & dimid. gr. tantum. Spitzberga à gr. 77. ad 80. usque cognita est. Ulteriora novæ Zemlæ sive terræ novæ, Spitzbergæ sive Neulantiæ, Grönlantiæ Americæ, & Tartariæ Septentrionalis, incognita sunt: & fortè etiam manebunt. Neque ultra gr. 80. (al. 8). 82.) progredi licebit. Qui balænas quærunt, ultra gr. 76. rarò progrediuntur, sed intra 70-76, gr. manent.

Pag. 10. Num. 26. *Monocerotus cornu.* De monocerote Jo. vius lib. 18. historiarum sic scribit. Monoceros animal unicornis, pulli equini forma, colore cinereo, jubata cervicē, hir-

cina.

cina barba, bicubitali cornu armatam frontem præfert, quod levore candoreque eburneo & pallidis distinctum spiris, ad obtundenda hebetandaque venena, mirificam potestatem habere dicitur. Cornu enim immisso & per lymphas circum ducto, fontes expiari perhibent, ut salubriter bibantur, si inde virosæ bestię præpotarint. Id vivo animali non detrahi, cum ullis insidiis intercipi nequeat. Cornu tamen sponte decisum in desertis reperiri, ut in cervis accidere videmus, qui ex senectæ vitiis, renovante natura, vetus cornu exuunt, venantibusque relinquunt. Hoc cornu, regiis impositum mensis, toxica si qua sint epulis indita, emissio statim admirabili sudore, convivis prodere narrant. Cæterum de vi tantæ dotis in hoc animante, nihil plus affirmaverim, quàm quod evulgata fama credentibus suadet: cum antiquorum autorum nemo, quod legerim, præter unum *Ælianum* Græcum, quicquam de hac monocerotis admiranda potestate prodiderit. Hæc ille. *Arngrimus* *Jonas Islandus*, in *Crymogæa* sive *Islandiâ*, piscem cornutum *Nahual* aliis *Narwal* dictum describit, quod carnem habeat hominibus noxiam, quâ pro cibo uti non liceat. si hominem comederit, moritur. Dentem in parte capitis antica, longitudine VII. cubitorum fert, quem pro unicornu vendunt, vim antidoti contra venena ei adscribentes. Longitudo hujus piscis est ulnarum XL. Hæc ille.

Qui animal unicornæ, quadrupes, tomento, superinductâ cute & habitu extenso servato referctum, Romæ, Madriti & Florentiæ viderunt, Jovii ferè verbis, id nobis describunt.

De monocerote pisce certa & explorata res est. Controversiam verò de monocerote terrestri & quadrupede, subinde agitatam, nostram non facimus.

APPEN.

APPENDIX.

Ad Lectorem.

NE aliquæ pagellæ hic vacarent, quædam ex Jovio, Longolio & Lullo adjecimus, quæ historiam illam novi orbis jucundiores efficerent. Tu igitur Lector, his fructuere & vale.

JOVIVS LIB. XXXIV.

I.

Non ineptum hoc loco fore existimaverim, si qui hæc repererunt, tanquam publica laude dignissimi, memoriarum prodantur. Nam postquam Columbus Ligur, admirando ingentis animi captu, eruditoque judicio vir, & uti quibusdã apparet, Hercule Græco, inusitatæ famæ gloria major & illustrior, alterum propè terrarum orbem, vasto atque intentato prioribus seculis Oceano, ad Occidentem nobis aperuit. Non defuere alii atque alii ex Hispanis, eo apud Hispalim defuncto, qui pari æmulatione laudis & spe quæstus, eadem littora sequuti, ultiores novæ terræ, quam Pariam vocabant, terminos quærirarent, dispari quidem fortuna suscepti cursus, quum nonnulli eorum (ut credi par est) immenso inexploratoque absorpti Oceano, nusquam apparuerint, & aliqui ab Anthropophagis, qui Canibales appellantur, capti comestique, foedam miserabilis audaciæ memoriam reliquerint.

2. Ea terra æquatori subjecta (ut suo loco memoravimus) à Gaditano freto, rectè inter occidentem atque meridiem navigantibus, emenso bis mille amplius leucarum itinere, occurrit, frondoso ingentium rupium promontorio, tanquam

G

rostro

roſtro Oceanum proſcindens. nam æquis lateribus littora infinito tractu, hinc ad occidentem, illinc ad meridiem immenſis adhuc ſpatiis extenduntur. Sed poſt Columbum, tres antea liſe ex Hiſpania, felicia uſu, & rebus geſtis maximè clari & memorabiles extiterunt. Ferdinandus in primis Cortefius, qui in poſtremum occidui littoris ſinum delatus, ad Mexicana regna terreſtri itinere contendens, ſubactis Indis, Themetitana urbe potius eſt, quàm fabricatis navigiis, eam urbem falſo in ſtagno poſitam, ædificiisquæ & incolarum frequentia, Venetæ urbis inſtar admirabilem, multis proſperè factis præliis expugnâſſet. Mexicanæ genti, ſuperis vivos homines, ſed maleficiis damnatos, immolare fas eſt, placariquæ numina humano ſanguine credunt, & poſt mortem non interire animas perſuaſum habent, ut credi par eſt, ex diſciplina ſuperſtitioneque Druidarum, quorum ſumma authoritas antiquiſſimis temporibus in Gallia pariter atque Britannia viguiſſe, conſtat. Ita ut Cortefio non omnino diſſicile fuerit, ſubactam armis gentem per ſe ingenioſam & docilem, tormentorumque miraculo terreſactam, ad Chriſti cultum, abdicatis idolorum ſuperſtitionibus, traduxiſſe: literas enim jam noſtras admirantur & lubenter diſcunt, rejeſtis hieroglyphicis imaginibus, quibus annales conſcribere ſolebant, variis picturis regum ſuorum memoriam poſteriſ tradentes. Quorum annalium volumen, ex perpetuis, ſed introrſus complicatis foliis conſectum, tigridisquæ maculoſo tergore proteſctum, vir illuſtris Franciſcus Covos, Cæſariani ſcrinii magiſter, mihi dono dedit.

3. Mexicanos pro rege ſuo & pro libertate dimicantes, nulla res magis exterruit, quàm equeſtris turmæ imperus, quum equitem integrum eſſe animal Centauri ſpecie putarent. Sed poſtquàm equi duo Indicis conſoſſi ſparis, maſtictique clavarum ictibus conſiderunt, depræhenſo errore, de
tracta

tracta statim equis coria, usque adeo exactè tomento repleverunt, ut vivorum effigiem repræsentarent, & in templo tanquam admirabilis rei spectaculo suspendere. Cæterum Cortesius, è Mexicana regione per occidentalem lineam terrestri itinere profectus, non longè abesse maria ab incolis didicit, paucisque diebus ad littus exterioris Oceani perventum est, unde, si classes adessent, peti posse consideret per Antipodas, Sinarum regna, Catainasque oras ad orientem nostrum, jam pridem aditas Lusitanis, à quibus non longè, in eo tractu, beatæ multo aromate atque unionibus Molucchæ insulæ, sub æquinoctiali linea sitæ esse dicerentur. At Cortesio, perpetuis Hispanorum historiis celebrato, claritate nominis æquari potuit Blascus Nonius, nisi turpissimo vitæ exitu, pristinae laudis decus obscurasset. Ab hoc enim, diu pervagante Pariaë terræ & Darienæ regionis littora, repertus est isthmus ad Urabanum sinum, quo duo ingentia maria dirimuntur. A Comogro siquidem ingentis amnis ostio Darienisque littore, per inaccessos propemontes, monstrantibus iter indigenis, Blascus summa juga tenuit, & subjectum in adverso littore vastissimi pelagi sinum conspexit, in quo auri & unionum ditissima regna reperta sunt, atque item conspectæ aditæque aliquot insulæ earum rerum opulentia insignes. Itaque invento multo auro, Blascus breviorrem transitum quærens, non plus inter se distare diversa maria quàm centum milliariis deprehendit, sicuti in Oceaneis decadibus Petrus Martyr Anglerius scite refert, verum itinere adeò densissimis nemoribus & abruptis petris, frequentibus fluviis impedito, ut non nisi magno cum labore periculoque illac nostri permeent, quum passim inhospitæ ac insidiosæ gentes venenatis instructæ sagittis occurrant. Quibus de causis Blascus ejus tractus regulis, aut muneribus delinitis, aut cruenta acie subactis, quatuor castella, ut commeantibus ab utroque mari tutissimus esset receptus, opportunis intervallis constituit, ædificata etiam classicula in proximo portu, cui divo Michaëli nomen fuit. Cæterum dira auri sitis novique imperii libido, Blasci animum non multò post occupavit, eo rerum exitu, ut affectati regni crimine damnatus, capite plecteretur. Indignus certè eo supplicio, nisi perfidiose defecisset: quòd ad lavam longo tractu Peruana & Cuscana regna auro & gemmis scatentia, successoribus Almagro atque Pizarro demonstravit. Ibi enim ferunt nullam aliam, quàm solido ex auro privatis in domibus vasorum omnis generis suppellectilem reperiri, Montium rupes ingenitis ad amantibus,

præcipueq; smaragdis, & cyanis & carbunculis collucere, flumina propè universa auream arenam trahere. Solum fecunditate rerum omnium incredibili, & perpetuò ferè Autumno florere. Ex mira quoq; cœli clementia, homines integra valetudine, sæculi ætatem implere, sic, ut intempestiva mors Blasci videri possit, quo authore, tanta, ut diximus, vis auri & gemmarum in Cæsaris ærarium deferatur.

4. Sed supra Cortesium & Valschum, portentosa navigatione inclytus fuit Magalanes Lusitanus exul, qui auspicio Cæsaris alterum Paria terræ littus in orientem obversum, quinque navium classe percurrit, legendoq; oram, prætervectus lineam capricorni atq; ostia immensi Argentei fluminis, uti Hispani vocant, ferorū gigantū instar, prægrandes homines belluarū pellibus contextos reperit. Nec multū inde, uti avidè quærebat, prope antarcticum circulum, in anfractuosas fauces audacter inVectus est, non inani conjectura judicans, novi orbis terras illac irrum-pente Oceano esse permeabiles, eumq; profecto sinum, non longo tractu in apertum ad occidentem pelagus desinere. Neq; enim ratio ex naturæ lege deducta fefellit, qua terra omnis circumfluente Oceano variis sinibus ambitur. Ad lævam nivosa rupes spectabantur, suis culminibus primam aëris regionem excedentes. Ex pertinebant ad eam plagam perpetuo gelu (ut credi par est) rigentem, quæ antarctico subest. Sed nec in ea cœli parte polus, uti apud arcticum contingit, lucidiore aliquo astro notatur, quum parvæ stellæ, nullo vel certè languido fulgore nitentes, polare punctum designent, duabus nubeculis, stabili pigroq; rotatu, immobilis poli sedem ita circumeuntibus, ut ursæ nostræ tenorem & speciem nautis observatoribus, nusquam fallente magnetis usu certissimè præbeat. Procedenti per occiduam lineam Magellani, tortuosa & inæquales semper fauces occurrebant, mare autem modò fluctuosum, spumosisq; vorticibus & sævo mugitu reboans, modò tractabile & pigrum, prout objectis incideret cautibus, aut in latos sinus expansum deferveret, vario velorum flexu persulcabat, nusquam arctiorem sinum trium milliarium spacio, nusquam septem latiore nactus, quum à dextra depressiora littora arboribusq; vestita, nulla tamen apparente hominum cultura, ad lævam verò cuncta gelu horrentia, maximeque scopulosa spectarentur, collucerent tamen ad dextram excitati introrsus ignes ab incolis, ut de adventu novæ classis proximis populis significarent. Cæterum Magallanes diu crebris orationibus sustentatos.

tos delinitosque nautas, qui jam animos desponderant, quod neq; progredi neq; regredi, nisi incerta vitæ spe posse crederent, post vigesimum & septimum diem, ex quo sinum intrasset, in apertissimum vastissimumque Oceanum eduxit, ad dextram vela deflectens, utpote qui terras ad antarcticum ultimæ continentis esse putaret, & ad lævam mitiora omnia se inventurum arbitraretur. Quando jam ad tropici capricorni circulum, & ad ipsam æquatoris lineam rediret, sub qua Moluccas, quas quærebat, insulas omnino sitas esse didicisset. In dextra itaq; Peruana & Cuscana regna, totumque illud immensum Parix terræ occidentale littus relinquebantur, quod Blasus post transcendens Urabanum isthmum, Hispanis successoribus, ad condenda regna, serendaq; etiam, propter auri sitim, intestina prælia demonstrarat. Nihil, n. inde Magellanes terrarum usquam vidit, præter duas insulas, quæ desertæ appellantur, perhibentq; eas cosmographiæ periti, ex diametri ratione Italici esse antipodas. Discessit inde Magellanes planè consumpto omni com meatu, lenissimis atq; his uno tempore perennibus usus ventis, trimestri confecto cursu, obversis semper ad æquatorem prorsis, non Moluccas quidem attigit aromatum pretiosorum fertilitate celebratas, verum immensi propè ambitus insulas, Javanam, Põrnem & Subutham, ipsa Britannia majores, è quibus Moluccæ satis exiguæ, sed præstantia rarioris aromatis insignes, incolarum digitis tanquam propinquæ monstrabantur.

5. Sed Magellanes fatalis voti sui compos, in limine qui eas viderat, adire non potuit: cum Mauthane siquidem insulæ regulo, Suethani socii regis auspicio, acie dimicans occubuit: eiq; suffectus est Serranus, qui nihil commodius duxit, quàm ab his insulis inhospitaq; terra perfidiosæ gentis proutinus excessisse, quòd sibi ad paucos redacto, numerosa bellicosæ ejus gentis manus, justum incuteret metum, quoniam ferreis gladiis & præpilatis hastis uterentur. Verum dum adit regulos Serranus, amicitiasq; & fœdera jungere, ac Christianæ religionis cultum inducere contendit, & quòd instituti erat, naturam & magnitudinem Moluccarum scrutatur, regulis uno consensu adversus peregrinos ad arma concitatis, in Bornæ insula captus, misereque à sociis desertus est, qui insidias veriti, publicam salutem novi ducis libertati & vitæ anteponendam censebant. Atq; ita cariophylli & cinamomi nucisq; myristicæ surculos ex natali solo colligentes, ut testimonii certam fidem refer-

ferrent, ex quatuor navibus vetustate semicorruptis, duas magna cura, usi illarum armamentis, materia & clavis, refecerunt, Eurisq; vela dantes incogniti Oceani immensis spaciis usq; adeò audacter se crediderunt, ut prætervecti auream Cherfoneum, & Samotràm, quæ Taprobana olim fuit, Gangeticiq; item sinus emporia, & Cumerum promontorium, ac denique Calcuttham superarint, nusquam à Lusitanis conspecti, qui Indicam oram præsidii obtinebant. Inde verò ad Bonæspei promontorium cursum habentes, eo superato, dextrorsum per Æthiopiæ littora ad Hesperides insulas contra Praxium promontorium, altera tantum navi, non amplius quàm viginti duo homines semivivi pervenere. Ibi qui totum undique emensi orbis ambitum circuierant, Barbarorumque mille insidias & omnem maris sæuitiam evaserant, à Lusitanis insulæ præsidibus custodiæ traditi sunt.

6. Nec multò post tamen ex his Hieronymus Plegaphata Vicentius, voto pro salute redituq; suscepto, ad Clementem Romam venit. Is tanto subternavigati orbis miraculo fidelib; testimoniis comprobato, multa nostris admiranda, observandaq; posteris, pictura & scriptis adnotata deposuit; sic ut Magellanes nihilo felicior Blasco, sed inusitata laude præstantior, existimari possit, nisi inauditi antea frei faucib; adinventis, tantæ rei infirma adhuc fides famam elevarer, quum nemo hætenus à vigintiquinq; annis eas fauces sedulo quærrens intrarit aut viderit. Neq; operæ pretium esse reor, ut à legentibus hoc loco & ad historiæ contextum properantibus, veniam deprecer, quòd mè ii tres viri, inclytis heroibus comparandi, ab instituto longius abstraxerint, quando eos omni laude ad perennem nominis famam exornandos putem, veterum Græcorum more, qui ingeniorum fœcunditate & gloria polentes, non ipsos modò admirandarum rerum & regionum inventores, sed minorum etiam artium opifices, carminum suorum præconiis, æternitati consecrarunt.

Christophorus Longolius Octaviano

Grimoaldo S.

I.

COnsumsi hesternum diem ferè totum cum Fr. Charecato, viro, qui nec à litteris nostris abhorreat, & multis magnisq; de rebus à Pont.

Pont. Max. ad Cæsarem sæpè legatus sit. Is cùm mihi multa de Cæsaris imperii magnitudine atque opibus narrasset, ostendit ad extremum monstrificas quasdam rerum species, quas ab Indorum regibus ad Cæsarem missas, atque sibi ab eodem Cæsare donatas esse affirmaret. Eæ magna ex parte gemmæ quædam ampliores fuerunt, tam confusis metallorum generibus, ut neque discretum quicquam in eis appareret, & multarum etiam animantium simulacra exprimerent, eaque non tam fortuito linearum colorumque concursu, quàm ipsa extantis materiæ mole confirmata. In iis erant anatum rostra, gallicorum canum capita, pavonum pennæ, atque alia id genus pleraque.

2. Verum omnium admirationem facillè vicit, ejus quæ apud Indos religiosissimè colitur, Furia persona, non nativa quidem illa, sed hominum ingenio preciosè & affabrè deformata. Audisti enim puto, miris gentibus superstitione esse persuasum, Deam & Furiam sic mundi imperium inter se initio divisisse, ut illa cœlitibus, hæc inferis & manibus jus diceret: atque ita fieri, ut dum hanc unam sibi placatam trepido metu cupiant, eam omni etiam divini cultus honore prosequantur. Ligneæ igitur ejus est persona, sed cui tenuissimum vermiculati operis emblemata ita inductum sit, ut penicillo depicta, non gemmeis tessellis ornata videatur. Mentum, superiusque & inferius labrum, Cyanei lapilli segmentis enitent. Nasus, genæ, malæ, buccæ, saphiri micis splendent. Supercilia à fronte tenui ex jaspide tenia distinguuntur. Frontem latior è smaragdo fascia præcingit, quæ secundum aures leviter demissa ad mentum usque utrinque porrigatur. Superiora rutilo jaspidis nitore collustrantur. Os hians dentes ostentat quatuor, latos, continuos, candidos, ac item duos, qui rictum hinc atque hinc claudant, exertos, nec aprugnis absimiles. Eburnei quoque oculorum orbis, ex electro ruffa fenestrantur pupilla, speculi vim tam absolutam reddente illa, ut totam hominis imaginem exprimat atque repræsentet. Quæ ad superciliorum & nasi commissuras subsidet lacuna, ea verò eburneola bulla expletur. Tempora autem iisdem quibus oculi, electrinis speculis illustantur: sed teretibus iis, non orbiculatis. Auriculæ pro personæ modo grandiores ex jaspide effulgent. Omnino res visenda quidem illa; sed structura potius & opum magnitudine, quàm ulla liberalis faciei dignitate. Mihi quidem, ut primum ejus spectandæ potestas facta est, Furiam videre sum visus, aspectu barbaro terram & horridam,

ore hianti, exertis utrinque dentibus, colore partim cæruleo, partim viridi, partim rutilo, nec eo tamen usquam satis florido, sed vel austero, vel diluto, vel pingui, vel etiam, quod umbrarum concursu evenit, obscuriore & ingrato. Vale.

Antonius Lullus Hispanus.

I.

Indorum gens illa novi orbis (quem Columbus primum Ferdinando & Isabellæ regibus Hispaniarum Buxolæ beneficio inuestigavit, & sub Carolo V. Imp. postea magnis laboribus Hispani cum Cortesio, Valboa, Pizarro & aliis ducibus regno Hispaniæ addiderunt) præter figuram nihil planè habuisse humanitatis comperta est: nullum pudorem, nullam amicitiam, nullam fidem. Nam (paucis aliquot principibus eorum demtis, quos oratione usos ferunt & rationibus) cæteros à beluis differre nihil dixeris, præter faciem: quanquam & hanc ipsam miris modis deformant, ne homines esse videantur, sed serpentes potius aut crocodili. Feris omnibus truculentiores, occisorum in bello hominum membra palpitantia mordicus depascunt, sanguinemq; sugunt, ex iisdem corporibus, vulturū in morem: quod neq; lupi neque ferarum genus ullum sic in suam similitudinem meditatur: & fabulæ instar videri posset, nisi tam multis testimoniis jam esset roboratū.

2. Et quia nihil est tam horridum & insuave, quod consuetudine non aliquando mitescat & tanquā maceretur: iis qui regionem illam (etiā ex Hispanis) subegere, nescio quid profecto affricuerunt feritatis & sævitiae: ut quidam inter eos reperti sint (sive exemplo moti, sive ærumnarum mole oppressi) à magnis sceleribus & immanitate vix se continentes: facti cupidi, rapaces, seditiosi perinde atq; ipsi incolæ. Et ne feces populi commemorem, primi ipsi duces, qui Peruanam illam terrā cepere, & in illa gubernāda sibi succedere, nōne mutuis cædibz omnes ferè confecti sunt? Nam Franciscus Pizarro suffocavit Almagrum: Pizarro necari fecit filius Almagri: hunc postea Vascā jugulavit: Vascā cepit Blasco: hunc in prælio interfecit frater Pizarri. Ad eod corrumpuntur illic mores: sive id accidat exemplo incolarum, sive à cœli natura, sive ab auri atq; argenti copia, quæ oblata, passim reddit attonitos & extra ipsos, homines alioqui cupidos & avaros.

ΤΕΛΟΣ, Τῷ Θεῷ δόξα.

